

«Binevesteşte, pământule, bucurie mare! Lăudaţi, ceruri, mărirea Dumnezeului nostru! Ca de un sicriu însufleţit al lui Dumnezeu, nicicum nu se atinge mâna necredincioşilor, iar buzele credincioşilor, fără tăcere, precum glasul Îngerului cântând cu bucurie, să strige Născătoarei de Dumnezeu: *Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine!* »

AXIONUL BUNEI VESTIRI

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XVII
NR. 3/195
Martie 2007
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

FEMEIA ŞI MÂNTUIREA LUMII

Luna martie stă sub semnul Bunei Vestiri – revelaţia creştină a „eternului feminin". Este momentul cel mai potrivit de a medita asupra vocaţiei creştine a femeii. Se impută adeseori creştinismului un anume misoginism, uitându-se că, prin Maica Domnului, „Noua Evă", creştinismul a reabilitat femeia şi a aşezat-o mai presus de orice făptură creată. Teologul rus din exil Paul Evdokimov a scris o carte grăitor intitulată **Femeia şi mântuirea lumii** ***(apărută şi în româneşte, la Editura Christiana, în 1995). Pentru a lămuri adevăratul punct de vedere creştin asupra statutului şi valorii femininului, el este una dintre călăuzele cele mai avizate. Am selectat aici câteva fragmente dintr-o altă scriere a sa, mai sintetică: „Femeia şi Cuvântul: vocaţia religioasă a femeii" (traducere din limba franceză: Ioana Milutinovici).***

Biblia o prezintă pe femeie ca „loc" consacrat al întâlnirii dintre Dumnezeu şi om. Dacă masculinul participă la Întrupare numai prin tăcere, în persoana dreptului Iosif, femeia este, dimpotrivă, cea care rosteşte *Fie!* din partea tuturor („Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău!"). Acelui *Fie!* creator al Tatălui („Şi a zis Dumnezeu: Să fie lumină..." etc.) îi răspunde smeritul *Fie!* al „roabei Domnului". Hristos nu putea să ia carne şi sânge de om dacă Umanitatea însăşi, prin Fecioara Maria, nu I le-ar fi oferit *de bună-voie* în dar, ca pură ofrandă. Fecioara este punctul de întâlnire între cei doi *Fie!*; chip al Bisericii, ea întruchipează principiul eclezial al protecţiei materne; orantă (rugătoare), ea este însăşi rugăciunea Bisericii, marea mijlocitoare.

Femeia are felul său propriu de a fi, capacitatea firească de a-şi împleti fiinţa în relaţia personală cu Dumnezeu şi cu ceilalţi. În ciuda alterărilor istorice, cărora şi femeia le cade victimă, ea păstrează în adâncul fiinţei ei taina firii şi harismelor proprii, pe care Sf. Pavel o desemnează prin „văl". Din păcate, Marea Desfrânată a Babilonului (*Apoc.* 17, 5) profanează şi degradează feminitatea, abătând-o de la firea ei: ea sfâşie vălul, se dezbracă, renunţă la taina feminină, la acel *Fie!* adresat eternei ei actualităţi maternale.

Cuvântul Sf. Petru (*I Petru* 3, 4: „Podoaba voastră să nu fie cea din afară: împletirea părului, podoabele de aur şi îmbrăcarea hainelor scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nestricăcioasa podoabă a duhului...") este adresat oricărei femei şi el conţine o întreagă Evanghelie a femininului referitoare la *maternitatea spirituală*. Acest text defineşte cu precizie harisma fundamentală a femeii: naşterea în inima ei a omului lăuntric (*homo cordis absconditus*). Bărbatul este în cea mai mare măsură tentat să nu se intereseze decât de propriu-i scop; instinctul matern al femeii, însă, ca şi la nunta din Cana Galileii (*Ioan* 2, 1-10), descoperă imediat setea de spiritual şi găseşte izvorul euharistic pentru a o potoli. Raportul fiinţial *mamă-copil* face ca femeia, *Eva*, „izvor de viaţă", să vegheze asupra oricărei fiinţe, să protejeze viaţa şi lumea. Harisma maternităţii sale interiorizate şi universale o îndreaptă pe fiecare femeie spre cel înfometat şi spre cel nevoiaş, vădind admirabil esenţa femininului: fecioară sau soţie, orice femeie este *mater in aeternum* (mamă veşnică), menită să „clocească" tot ce-i iese în cale, descoperind chiar şi în fiinţa cea mai virilă un copil slab şi fără apărare.

Dacă am defini dragostea masculină, „a iubi" înseamnă „a avea nevoie"; pentru femeie, însă, „a iubi" înseamnă „a satisface nevoia", a-i ieşi în întâmpinare şi a-i răspunde. Iisus, văzând-o pe mama Sa, iar în apropierea ei pe ucenicul pe care-l iubea, i-a spus: „Femeie, iată fiul tău!" – cuvânt fundamental, care face din Fecioara Maria chip al Bisericii-Mamă, iar din orice femeie o potenţială existenţă eclezială.

Sufletul feminin este mai apropiat de izvoare, de origini, de geneză. Biblia ridică femeia la rangul de *organ al receptivităţii duhovniceşti a naturii umane*. De altfel, promisiunea mântuirii a fost făcută în mod direct femeii: ea este cea care primeşte Buna Vestire, ea este cea căreia Cel înviat i se arată mai întâi; femeia „înveşmântată în soare" este cea care simbolizează, în *Apocalipsă*, Biserica triumfătoare; de asemenea, imaginea miresei sau a logodnicei este cea pe Dumnezeu o alege pentru a exprima dragostea Sa pentru om şi caracterul de „nuntă" al comuniunii cu acesta. Şi, lucrul cel mai important, Întruparea se înfăptuieşte în firea feminină a Fecioarei: ea este cea care Îi dă Cuvântului carnea şi sângele ei. *Paternităţii* absolute, caracteristice fiinţei divine, îi răspunde în mod direct *maternitatea* feminină, ca *specific religios al naturii umane*.

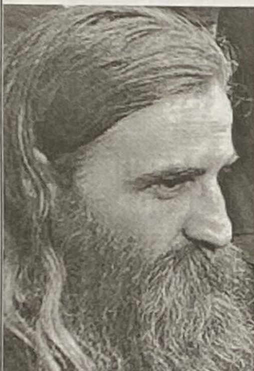

Hirotonia, episcopatul şi preoţia întruchipează funcţia masculină a mărturisirii: episcopul atestă validitatea mântuitoare a Tainelor şi posedă puterea de a le celebra. El are harisma de a veghea asupra integrităţii şi curăţiei tezaurului credinţei şi apără puterea pastorală. Slujirea femeii aparţine preoţiei împărăteşti feminine, nefiind o funcţie atribuită, ci un dat al firii sale. Slujirea ierarhică (preoţia) nu se numără printre harismele ei, pentru că ea ar trebui să-şi trădeze propria fire – maternă, interiorizată, contemplativă. În orice caz, vocaţia ei, personalizată suprem în Fecioara Maria, nu este una inferioară, ci una pur şi simplu *diferită*. Istoria Martei şi a Mariei dovedeşte că Evanghelia ridică femeia pe acea culme spirituală a accesibilităţii nediscursive la „singurul lucru de folos".

Femeia are o înţelegere intuitivă. Prin profunzimea valorilor Duhului, ea este înzestrată în mod natural cu sensibilitatea religioasă. Afirmaţia că „sufletul este în mod natural creştin" (*anima naturaliter christiana*) este valabilă în primul rând pentru femeie. Câtă vreme rămâne pe linia firii ce i-a fost hărăzită, femeia propovăduieşte Cuvântul dincolo de cuvinte, prin întreaga sa alcătuire fiinţială, născându-L tainic din adâncul firii ei şi dăruindu-L lumii însetate de plinătate.

Paul EVDOKIMOV

CERCETAȚI PE CEI DIN TEMNIȚĂ, PREA SFINȚIȚI EPISCOPI !

Recenta sentință pronunțată în cazul Tanacu dovedește dureros că Justiția noastră rămîne "oarbă" în sensul prost al cuvîntului. Dar încă mai dureroasă decît această cecitate a Justiției rămîne atitudinea profund necreștină a Bisericii în acest caz tragic și complex. Nimeni n-a scris în această privință rînduri mai concise, mai lucide și mai amare decît tînărul protosinghel Savatie Baștovoi, căruia îi lăsăm cuvîntul în cele ce urmează. *(Redacția)*

Despre cazul Tanacu s-a vorbit atît de mult, încît totul s-a transformat într-un fel de telenovelă care nu se mai termină. Românilor le plac telenovelele. Chiar dacă le cunosc sfîrșitul, cahiar dacă văd că se joacă prost, grotesc, interminabil, românul conștiincios se așază în fața televizorului și privește. Așa s-a întîmplat și în cazul Tanacu. Românii au privit, au privit pînă au uitat că personajele din teleserialul Tanacu nu sînt actori, ci *oameni* ca și ei. Cocoțați în fotolii, românii de la începutul mileniului trei, ca și gloata din circurile romane de odinioară, se bucură de spectacolul crud în care Justiția, după o îndelungată joacă de-a pisica și șoarecele, reușește să răpună un biet călugăr și patru măicuțe. Din jilțul său, episcopul vicar de la Huși își întoarce degetul mare în jos. Mulțimile scandează. Lupta s-a terminat.

Nu vreau să îndreptățesc exorcismele părintelui de la Tanacu și nici să contrazic sentința. Justiția și-a făcut treaba ei, dreaptă sau nedreaptă, nu vreau să judec. Ceea ce trezește nedumerire e purtarea episcopului vicar de la Huși, a Sinodului BOR, a preoților care nu vor să-și expună părerea. Chiar nimeni, în întregul Sinod BOR, nu a simțit nevoia să ceară milă acestor oameni, care, pînă la urmă, nevrednici, păcătoși, numiți-i cum vreți, sînt fii ai Bisericii? Dacă Justiția a luat această decizie, de ce mai era nevoie ca episcopii să adauge răni pe spatele acestor oameni necăjiți? Biserica nu pedepsește de două ori pentru același păcat. E cutremurător faptul că nimeni dintre ierarhi nu a vorbit despre posibilitatea iertării, că nu s-a făcut îndemn la pocăință, la nădejde, la dragoste.

Vreau să aduc în atenție un amănunt despre care nu s-a vorbit în cazul Tanacu: este vorba de dezbrăcarea anticanonică a celor cinci călugări de hainele monahale. Episcopul putea să-i retragă părintelui preoția, dar nu și făgăduințele monahale, care sînt date *în fața lui Dumnezeu în veac*. Monahismul este legămînt de pocăință înaintea lui Dumnezeu și nu poate fi luat de nimeni. Nimeni nu poate lua cuiva dreptul la pocăință, nici episcopul, nici patriarhul, nici Sinodul, nici cetele cerești. Aceasta trebuia să o știe episcopul vicar de la Huși. Metoda aplicată ne aduce aminte de vremea comunistă, cînd cel ce greșea, dacă era membru de partid, mai întîi era scos public din partid, după aceea predat justiției. Mentalitatea partinică trebuie îndepărtată din Biserică. Aici trebuie să dăinuie iubirea evanghelică și, dacă e nevoie de corectitudine, să fie cea a sfintelor canoane.

Dar treaba s-a terminat. Călugărul de la Tanacu este condamnat la 14 ani, maica stareță la 8, iar alte trei călugărițe la cîte 5 ani de pușcărie. Aceste patru „fete" (căci, nu-i așa, ele nu mai sînt călugărițe?) vor împărți celula cu proxenetele care au dus fete prin Italia, cu vînzătoarele de droguri, cu cele care și-au ucis concubinul cu barda și restul contingentului din pușcăriile de femei. Pericolul pe care îl răspîndeau aceste patru măicuțe stînd în chiliile lor din pădurea de la Tanacu era prea mare...

Prelații de la Episcopia Hușilor sînt indignați de un singur lucru: de faptul că cei cinci călugări încă mai poartă haina monahală. Într-adevăr, doi ani de luptă a episcopilor cu ei nu i-a cufundat desăvîrșit în deznădejde, nu le-a răcit credința, nu i-a făcut să plece din Biserică. Să ne rugăm ca ei să îmbrace această haină și după ce vor ieși din temniță. Poate că dacă Biserica ar fi acoperit cu haina sa trupul gol al celor căzuți, presa nu ar fi avut din ce să facă tămbălău, Justiția nu s-ar fi autosesizat și lucrurile ar fi decurs altfel. Dar acum, ce mai rămîne de făcut? Cercetați pe cei din temniță, Prea Sfinții episcopi!

Protos. SAVATIE BAȘTOVOI

Răspunsul unui anonim

Salutăm, mulțumim și susținem apelul unor distinși intelectuali scârbiți de nerușinarea, oportunismul și demagogia discursului politic al celor care, în disprețul opiniei publice, simțind mirosul ștreangului inevitabil, au aruncat țara în haos; intelectuali de elită care au avut curajul să mărturisească răspicat "că le pasă de ceea ce se întâmplă cu această țară pe care o iubesc". Ei fac un pas înainte care ne dă speranță, făcându-ne să ridicăm capul sus în fața călăilor și codoșilor care până mai ieri au jucat sârba târfei roșii, în fața mercenarilor din mass-media, a bolnavilor mintali și a măscăricilor care terfelesc de atâta vreme imaginea și hârtia, profitând de orice tribună pentru a insulta. În numele anonimilor din această țară, răspund impostorilor ordinari care, fie că sunt vadimiști, iliesceni sau felixieni, atunci când deschid gura murdăresc imaginea României în numele căreia pretind a vorbi, dar de care în realitate nu le pasă câtuși de puțin.

Anonimii: țărani, muncitori și intelectuali, cărora dintotdeauna rechinii oligarhiei comuniste, când le-au dat un drept cu o mână, după puțin timp li l-au smuls cu amândouă, înarmați adesea cu bâte sau cu pistoale, considerându-i cetățeni de mâna a treia, existând pentru ei numai în timpul campaniilor electorale, când mașina de melițat minciuni a funcționat mereu din plin, pentru înșelarea și furtul electoratului (părăsit de a doua zi în cea mai cinică uitare).

Astăzi, pentru a-și salva ei pielea, noi, anonimii, am devenit iar importanți pentru sistemul ticăloșit, care-și dorește un referendum pentru a ieși din impas. Pentru a ajunge la acest referendum, specialiștii în a scoate castanele din foc cu mâna altora încearcă, cu disprețul și aroganța devenite a doua lor natură, să ne convingă că o fac, vezi Doamne, pentru salvarea țarii. Basme de adormit copiii, pe care nici ei nu le mai cred!

Adevărul este că vor decapitarea președintelui și a ministrului de Justiție deveniți mult prea incomozi. Aceasta ar însemna însă ignorarea avertismentelor internaționale, stoparea luptei anticorupție, capitularea resemnată în fața haitelor sinistre care au pierdut legitimitatea de a mai conduce ş de a mai reprezenta biata Românie.

În realitate, suntem puși să alegem între crimă și justiție, între tiranie și libertate, între furt și cinste, între minciună și adevăr, între no man's land și Europa. Cu alte cuvinte, între trecutul de groază pe care l-am trăit și viitorul în care sperăm. Sau, pentru cei mai sceptici, să alegem, între două rele. Bineînțeles, avem datoria – aș putea spune chiar obligația, dacă va fi cazul – de a participa în masă și de a vota pentru răul cel mai mic. Contrariul însemnă întoarcerea triumfătoare a văcăroilor.

În altă ordine de idei, aș mai vrea să adaug că suntem întru totul – noi, anonimii –pentru votul uninominal, pentru un Parlament unicameral, pentru o lege a lustrației care să asaneze – în sfârșit și cu adevărat – viața politică a țării.

Președintele Băsescu și-a făcut datoria condamnând comunismul, dar aceasta nu este de ajuns. Noi, supraviețuitorii gulagului comunist căzuți în anonimat, tinerii de odinioară, bătrânii de azi, nu avem dreptul să tăcem.

Cerem deci – în numele acestei țări vândute timp de 45 de ani și trecute de satanismul roșu prin foc și sabie – o justă, meritată și reală reparație. Reparație datorată martirilor luptei anticomuniste, datorată eroilor care au murit cu arma în mână luptând contra tiraniei, pentru demnitate, pentru libertate, pentru Țară, pentru Neam, pentru Biserică.

Cerem tuturor celor care mai cred că "Adevărul ne va face liberi" ca împreună cu noi să militeze pentru un proces efectiv al comunismului, pentru un proces al celor care s-au făcut vinovați de crima împotriva umanității perpetuată timp de o jumătate de secol de asasinii și torționarii roșii, ale căror nume – fie ei morți sau vii – trebuie cunoscute și a căror vină criminală trebuie ispășită măcar prin oprobriul generațiilor noi.

Un anonim care semnează,
V. IAMANDI

CELE DOUĂ ROMÂNII

Gabriel CONSTANTINESCU

Scindarea României în două entități distincte s-a produs la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. O analiză a împrejurărilor și cauzelor care au făcut posibilă producerea acestei tragedii naționale, ale cărei consecințe ne urmăresc ca un blestem până în astăzi, este de două ori utilă. Pe de o parte, ne ajută să înțelegem de ce s-a produs răul, iar pe de altă parte, cunoscându-i rădăcinile, extirparea lui ar putea fi mult ușurată.

În confruntările armate anterioare ultimei conflagrații mondiale învingătorii aplicau învinșilor, de regulă, tratamentul exprimat succint și convingător prin sintagma *Vae victis!*. Învinșii erau obligați la plata unor despăgubiri și reparații materiale menite să compenseze daunele cauzate învingătorilor. De asemenea, în mod frecvent, învingătorii beneficiau de anexări teritoriale, pretinzând că rectificările de frontiere sunt acte de dreptate istorică.

Învingătorii din cel de-al doilea război mondial – Uniunea Sovietică, Statele Unite și Marea Britanie – nu s-au mai limitat însă în tratamentul pe care l-au impus învinșilor – Germania, Italia, Japonia, precum și aliaților acestora – la normele statuate atât prin tradiție, cât și prin convențiile și tratatele de drept internațional. De data aceasta, învingătorii au scormonit în arhivele prăfuite ale Sfântului Imperiu Roman din anii Reformei și au scos la lumină principiul *Cuius regio, eius religio*. (Principiul a fost formulat în 1555, la încheierea păcii de la Augsburg, care, o dată cu încetarea frământărilor religioase provocate de Reformă, conferea suveranului dreptul de a impune supușilor religia sa.)

În versiunea sa modernă, aplicarea mai sus menționatului principiu s-a concretizat în obligarea învinșilor de a adopta „religia" politică a învingătorilor. Dar dacă pentru impunerea democrației în locul regimurilor totalitare naționaliste, Statele Unite și Marea Britanie s-au limitat la a-i trimite în ștreang sau la închisoare doar pe câțiva dintre conducătorii acestor regimuri, și asta nu atât pentru a stigmatiza convingerile lor politice, cât pentru crimele săvârșite în numele acestor convingeri, nu tot la fel a procedat Uniunea Sovietică pentru a converti la „religia" marxist-leninistă popoarele din teritoriile ocupate și din zonele de influență ce i-au revenit prin acordurile încheiate cu aliații occidentali.

Dimensiunile de genocid ale represiunii comuniste, practicate pretutindeni acolo unde acest regim criminal s-a instalat, sunt astăzi cunoscute de întreaga omenire. Documentele clasice în această privință, precum *Cartea neagră a comunismului – Crime, teroare, represiune*, evaluează cam la 100 de milioane numărul victimelor puse în sarcina regimurilor comuniste, iar Arhipelagul Gulag al lui Aleksandr Soljenițîn demontează până la ultimul detaliu mecanismul săvârșirii acestor crime fără precedent în întreaga istorie a omenirii. Dar aceste două mari opere sunt numai vârful unei imense colecții de studii, documentare, memorii și mărturisiri închinate monstruozității care se cheamă comunism. O monstruozitate care pentru noi, românii, a fost realitate trăită timp de 45 de ani. Un răstimp tragic, în care națiunea a fost scindată, așa cum afirmam la începutul acestei sumare incursiuni în istoria noastră recentă, în două entități distincte. De o parte, adevărata Românie, România majorității covârșitoare a populației, oprimată și exploatată brutal în beneficiul unei nesemnificative minorități, care însă deținea puterea: nomenclatura Partidului Comunist și aparatul său de represiune, Securitatea. De cealaltă parte, România oficială, România opresorilor, recunoscută ca atare, din păcate, nu numai în lagărul statelor comuniste, ci și de către democrațiile occidentale.

Spre sfârșitul anului 1989, pe fondul unei grave crize economice și politice care a zguduit Uniunea Sovietică, populațiile din statele satelite ale Moscovei au găsit energia necesară pentru a contesta legitimitatea regimurilor comuniste care le guvernau. În toate aceste state au avut loc concomitent mișcări insurecționale cu caracter anticomunist, pentru care filozoful francez Jean-François Revel folosește în cartea sa *Revirimentul democrației* sintagma de „Revoluțiile contra Revoluției" („Revoluțiile" – corespondentul sugestiv pentru insurecțiile populare; „Revoluția" – corespondentul pentru regimurile comuniste contestate).

„Revoluțiile contra Revoluției" din țările învecinate României, Ungaria, Cehoslovacia și Polonia, au fost încununate de succes și regimurile comuniste au fost înlăturate de la guvernare. Deplina reușită a insurecțiilor din aceste trei state comuniste s-a datorat conlucrării a doi factori de importanță majoră pentru țările lor. Pe de o parte, existența unor lideri cu vechi state de serviciu în lupta împotriva comunismului, care, bucurându-se de audiență și prestigiu, au pregătit din timp opinia publică pentru o astfel de acțiune. Pe de altă parte, conducătorii comuniști din aceste state au dat dovadă de înțelepciune. Ei au înțeles că „orologiul comunismului au încetat să mai bată", nu s-au cramponat de putere și nu s-au opus adoptării sistemului de valori pentru care popoarele lor și-au exprimat adeziunea. Consecința benefică a acestei atitudini pentru pacea socială din țările lor s-a făcut imediat simțită, procesul de tranziție spre o democrație de tip occidental desfășurându-se fără convulsii.

În Ungaria, alegerile cu adevărat libere din anul 1990 au fost câștigate de Forumul Democrat Maghiar, formațiune politică de centru-dreapta, iar Arpad Goncz, fost deținut politic, condamnat la muncă silnică pe viață ca urmare a participării la revolta din 1956, a fost ales președintele țării. O evoluție apreciată pozitiv de Occident, care se va concretiza în primirea Ungariei ca stat cu drepturi depline în NATO și mai târziu în Uniunea Europeană.

La rândul ei, Cehoslovacia, comunizată în urma ocupării țării de Armata Roșie, nu s-a adaptat niciodată comunismului ortodox de tip sovietic. În 1968, fracțiunea reformistă din Partidul Comunist îl impune pe Alexandr Dubcek în funcția de secretar general. Din această înaltă demnitate de partid, va încerca să transforme comunismul brutal de inspirație sovietică într-un „comunism cu chip uman". „Primăvara de la Praga", așa cum a fost denumită această tentativă îndrăzneață de reformare a comunismului, va fi amendată fără întârziere de Kremlin. La fel ca în urmă cu 12 ani la Budapesta, tancurile sovietice nu au întârziat să lichideze pe loc această „erezie" ideologică. Dorința de libertate și respectul demnității umane s-au dovedit însă mai presus de forța brută a unui comunism anchilozat în canoanele ideologice formulate de Lenin în urmă cu 60 de ani. Intelectualii cehi grupați în mișcarea „Charta 77" redactau un document programatic anticomunist semnat de peste 1.000 de oameni de cultură și politicieni reformiști. Printre inițiatorii acestei mișcări s-a numărat și dramaturgul Vaclav Havel, critic neobosit al regimului comunist. În noiembrie 1989, când era clar că regimului comunist i-a sunat ceasul, în urma manifestației populare de amploare („revoluția de catifea"), guvernul comunist a fost înlăturat și, la alegerile libere din 1990, Vaclav Havel a fost ales președintele Republicii. Ca și în cazul Ungariei, acceptarea Cehiei în structurile euroatlantice a fost o consecință firească a trecutului ei de rezistență față de comunism.

Impresionant și exemplar a fost refuzul polonezilor de a se supune preceptului *Cuius regio, eius religio*, precum și rezistența la presiunea exercitată de guvernul promoscovit de a comuniza o populație profund creștină. Abandonați de aliații occidentali, alături de care luptaseră eroic, la sfârșitul celui de-al doilea război mondial polonezii și-au văzut țara ocupată de Armata Roșie și transformată într-o feudă a Moscovei. Un statut pe care populația Poloniei nu l-a acceptat niciodată și, de câte ori i s-a ivit prilejul, a încercat să-i pună în capăt. Cu sprijinul Bisericii Catolice, care a făcut tot timpul corp comun cu națiunea, Polonia a constituit un permanent prilej de îngrijorare pentru Kremlin. Din pricina atitudinii sale demne și sfidătoare, în 1956, cardinalul Wyszynski, capul Bisericii poloneze, a fost internat de guvernul comunist prosovietic. În același an izbucnește revolta populației de la Posen, înecată în sânge de trupele de ocupație sovietice. În anul 1968 au loc mișcări antisovietice. În anul 1970, în orașele de la Marea Baltică, au loc greve, reprimate sângeros. În 1976 au loc mari mișcări de protest provocate în special de înrăutățirea condițiilor de trai. Conducătorii protestelor sunt arestați și condamnați la ani grei de temniță. Este momentul în care intelectualii polonezi intervin direct în sprijinul muncitorilor, întemeind „Comitetul pentru apărarea muncitorilor", care în anul următor își va schimba denumirea în „Comitetul pentru autoapărare socială".

Dar cel mai important eveniment din viața Poloniei comuniste a fost întemeierea sindicatului „Solidaritatea". Sub conducerea electricianului Lech Walesa, „Solidaritatea" dezlănțuie grevele masive din decembrie 1981, care nu pot fi înăbușite decât prin decretarea stării de asediu și arestarea a mii de sindicaliști. În ciuda interdicției legale, „Solidaritatea" își continuă activitatea în subversivitate și, în 1988, organizează noi greve, cerând îmbunătățirea nivelului de trai și legalizarea sindicatului. În urma acestor greve, situația politică se precipită. Sindicatul „Solidaritatea" este relegalizat, au loc alegeri libere, Tadeusz Masowiecki, unul dintre liderii sindicatului, devine șeful guvernului, țara își reia numele de Republica Polonia și, la alegerile prezidențiale din 1990, Lech Walesa este ales președintele Republicii. Ca și în cazul Ungariei și Cehiei, acceptarea Poloniei în structurile euroatlantice a fost rodul firesc al unui trecut onorabil de rezistență și luptă anticomunistă.

Am comite însă un act de neîngăduită impietate dacă am omite participarea românilor la rezistența și lupta anticomunistă. Aceasta cu atât mai mult cu cât represiunea comunistă din România a cunoscut forme de manifestare neîntâlnite în nici o altă țară din lagărul comunist european. În nici o altă țară comunistă nu s-a practicat asasinatul sistematic prin tortură, înfometare, frig și lipsă de asistență medicală ca în temnițele din România în care s-au aflat sute de mii de deținuți politici. În nici o altă țară comunistă nu au fost arestați, judecați sumar și condamnați zeci de mii de țărani care s-au opus colectivizării agriculturii, așa cum s-a întâmplat în România comunistă. Nici o altă țară comunistă, satelită Moscovei, nu a cunoscut deportarea în masă a unor întregi comunități umane, doar pentru motivul că ar putea să acționeze împotriva regimului. Și, în sfârșit, în România, ca în nici o altă țară comunistă, mișcarea de rezistență a îmbrăcat uneori forma luptei armate. S-a luptat eroic, cu arma în mână, și s-a murit demn pentru libertate și pentru păstrarea identității naționale, până spre 1960.

Gabriel Constantinescu

GÂLCEAVA ANTICOMUNISTULUI CU LUMEA

Cronica unui deceniu de tranziție (1991-2001)

O carte care își păstrează actualitatea

Din păcate, însă, istoria României din perioada dictaturii comuniste conține multe, prea multe pagini care nu ne fac cinste. Să nu uităm că Partidul Comunist Român și-a început ascensiunea, după 23 august 1944, cu un efectiv de 1.000 de membri, mulți dintre ei „străini de neam și de țară”, veniți din Uniunea Sovietică în furgoanele Armatei Roșii. Și, de asemenea, nu trebuie să se uite că, în decembrie '89, când au avut loc „Revoluțiile contra Revoluției”, cei 1.000 de comuniști de la început deveniseră peste 4 milioane! O creștere ca în basme, în spatele căreia se ascund reprobabile renunțări la vechile convingeri, acte de oportunism rușinos, de colaboraționism dezgustător, de lichelism de cea mai ordinară speță și, nu în ultimul rând, trădări odioase. Iar dacă la acest tablou sumbru adăugăm accentul prea apăsat pus de unii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române pe preceptul „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului...”, putem înțelege de ce „Revoluția contra Revoluției” din România s-a desfășurat altfel și nu s-a soldat cu aceleași rezultate ca „Revoluțiile contra Revoluției” din Ungaria, Cehoslovacia și Polonia.

Dincolo însă de șirul de ezitări, slăbiciuni și cedări, inerente firii omenești în situații în care teroarea devine starea de normalitate, factorul principal care a determinat înfrângerea rezistenței anticomuniste în România a fost excesiva brutalitate cu care a operat aparatul de represiune al regimului comunist, Securitatea. „În decursul unui deceniu, 1948-1959 – recunoaște Gral.div.(r) Neagu Cosma în cartea sa *Securitatea, Poliția politică, Dosare, Informatori*, publicată în 1998 –, au fost operate trei valuri de arestări, care totalizau mii de oameni; cei mai mulți dintre ei au rămas întemnițați până în anul 1964, când porțile pușcăriilor au fost deschise pentru prizonierii politici; se știe că de acest «privilegiu» mulți nu s-au mai putut bucura, decedând în timpul detenției”. Faptul că generalul de Securitate Neagu Cosma omite cu bună-știință două zerouri când estimează numărul deținuților politici din temnițele comuniste nu trebuie să surprindă. Dezinformarea a fost una din tehnicile în care Securitatea a excelat. Ca atare, nu ne surprinde nici faptul că omite să ne spună ce s-a întâmplat în continuare cu cei cărora în 1964 le-au fost deschise porțile pușcăriilor. Îl completează însă istoricul Marius Oprea în documentatul studiu, intitulat *Moștenitorii Securității*: „Securitatea s-a dovedit instituția cea mai activă în acțiuni represive: arestări abuzive, torturi, execuții sumare, chiar fără judecată. Activitatea ei, vreme de mai bine de un deceniu de la înființare, a fost dominată de asemenea acțiuni. Ulterior, din rațiuni mai degrabă externe, represiunea directă și brutală a fost înlocuită cu exercitarea unui control absolut asupra populației, prin gestionarea aproape științifică a fricii. Frica a fost «materia primă» de lucru, pe care aparatul represiv al Securității o inoculase de la bun început în sufletul românilor. La capătul acestui proces, la finele anilor '80, Securitatea câștigase partida jucată împotriva poporului român... Partidul era în toate, iar securiștii își îndeplineau rolul de inchizitori ai regimului. Simpla menționare a numelui instituției lor declanșa frica și supunerea”.

Aceasta fiind situația în România anului 1989, nu trebuie să ne mire faptul că evenimentele de la Timișoara, din zilele de 15-20 decembrie, continuate apoi pe 21-22 decembrie la București și în alte câteva mari orașe ale țării, au fost doar revolte populare *spontane*. Desfășurarea lor nu a fost coordonată de lideri, după un program politic cu obiective prestabilite. Mulțimile dezlănțuite știau doar ce nu mai vor. Nu mai voiau restricțiile împovărătoare impuse de regimul Ceaușescu, dar nu aveau în minte clar un proiect politic care să pună capăt mizeriei morale și materiale în care se zbătea populația. Așa se explică de ce beneficiarii răzmeriței, care s-a soldat cu peste o mie de morți și alte câteva mii de răniți, nu au fost cei care au năvălit cu mic, cu mare în piețele publice, strângând din răsputeri „Jos comunismul!”, ci comuniștii de la vârful Partidului, care îl pândeau din umbră pe Ceaușescu, urmărind să-i ia locul.

În capitolul intitulat „Tovarășii se leapădă de ideologie, dar păstrează puterea” din amplul său studiu închinat României postdecembriste, *Furtul unei națiuni*, analistul politic Tom Gallagher, profesor la Universitatea din Manchester, îi lămurește pe cei ce mai sunt înclinați să accepte punctul de vedere susținut de bătrânul bolșevic Ion Iliescu și de acoliții săi, cum că evenimentele din decembrie '89 din România ar fi fost o „Revoluție” care a înlocuit regimul Ceaușescu cu o „democrație originală”:

„Revolta populară spontană de la Timișoara – și mai târziu de la București – a fost urmată de un puci intern pe care Ceaușescu nu a fost în stare să-l înăbușe. O serie de oameni politici bine informați, care inițial s-au autocaracterizat ca fiind comuniști moderați, credincioși legalității socialiste, au format un Front al Salvării Naționale (FSN) pe 22 decembrie, în ziua când Ceaușescu și-a consfințit prăbușirea regimului, fugind împreună cu soția sa – cu elicopterul – de pe clădirea Comitetului Central din București. În aceeași zi, primul discurs al lui Ion Iliescu, figura cea mai importantă dintre conspiratori, a oferit indicii clare că el rămâne credincios rădăcinilor sale comuniste. Iliescu a spus că foștii conducători s-au declarat a fi comuniști. Ei n-au avut nimic de a face nici cu socialismul, nici cu ideologia comunismului științific... Ei au pângărit numele Partidului Comunist Român. Ei au pângărit de asemenea memoria celor care și-au sacrificat viața pentru cauza socialismului în această țară. Înverșunarea lui Iliescu de a menține un monopol al stângii asupra puterii a fost demonstrată prin hotărârea lui de a-l împiedica pe Corneliu Coposu, singurul supraviețuitor al elitei politice de dinainte de 1947, să intre în clădirea Comitetului Central, unde se adunaseră opozanții lui Ceaușescu”.

Așadar, evenimentele din decembrie 1989 nu au fost o revoluție în adevăratul înțeles al acestui concept, ci *o lovitură de palat* prin care Nicolae Ceaușescu, cel care abandonase principiile „ideologiei comunismului științific”, a fost înlăturat, deschizându-se astfel calea ca „adevărații comuniști” să preia conducerea Partidului Comunist, chiar dacă în noul context trebuia să i se schimbe numele. O dovadă în acest sens o constituie componența puternicului consiliu de conducere al FSN alcătuit din nume grele, cu un trecut comunist ireproșabil: Ion Iliescu, Silviu Brucan, Petre Roman, Corneliu Mănescu, generalul Victor Stănculescu, Alexandru Bârlădeanu și Dan Marțian. Dacă răzmerița din România ar fi fost cu adevărat o „Revoluție contra Revoluției” – o revoluție anticomunistă –, valul revoluționar ar fi trebuit să măture din calea sa tot ceea ce aparținea regimului comunist, oameni și instituții. Așa cum s-a întâmplat în Ungaria, Cehia și Polonia. Or, la noi prima indicație cu caracter imperativ a noului „conducător”, comunistul Ion Iliescu, suna clar: „Păstrați structurile!”. Structurile regimului comunist, dintre care, cea mai importantă, Securitatea, își va reintra curând în drepturi, travestită în spatele unei noi denumiri – Serviciul Român de Informații (SRI) –, cu aceiași oameni și, mai ales, cu aceleași sarcini: supravegherea populației și discreditarea adversarilor politici prin dezinformare și calomnie, întrucât în condițiile impuse de „democrația originală”, represiunea și violența trebuiau limitate la situații extreme.

Speranța românilor că răsturnarea lui Ceaușescu a însemnat sfârșitul erei comuniste și că România adevărată va ieși la lumină, izgonind, pentru totdeauna, România comunistă din istorie, s-a spulberat o dată cu apariția lui Ion Iliescu pe ecranele televizoarelor, adresându-se națiunii din postura de lider al facțiunii anticeaușiste din Partidul Comunist. Rezistenții anticomuniști îl cunoșteau și știau că este un comunist înverșunat, născut, nu făcut. Știau că este pionul Kremlinului în România, adeptul soluției gorbacioviste – *perestroika* și *glasnost* – pentru rezolvarea crizei de sistem în care se găsea comunismul, pretutindeni în lume. Și mai ales știau că atâta vreme cât destinele românilor se vor afla în mâna lui Iliescu, orice șansă ca democrația de tip occidental să devină ordine publică în România este exclusă.

Soluția ieșirii din această fundătură, care arunca în derizoriu sângele vărsat și suferințele trăite în zilele răzmeriței, doar pentru că regizorii loviturii de stat aveau nevoie de un decor cu focuri de artificii și jocuri de lumini pentru a face credibilă minciuna că în România ar fi avut loc o revoluție adevărată, a găsit-o românul anonim. Omul de pe stradă, care a înțeles, fără să aibă nevoie de sprijinul analiștilor politici, șarlatania ce i se servea pe toate canalele *mass-media* în acele ceasuri de cumpănă, a formulat scurt, clar și fără echivoc lozinca: „Singura soluție, înc-o revoluție!”. O revoluție adevărată, o „Revoluție contra Revoluției”, care să izgonească din viața românilor tot ceea ce a însemnat România comunistă, repunând în drepturile ce i se cuvin România adevărată, România istorică și meta-istorică. O singură problemă mai urma să fie rezolvată: cine să o înfăptuiască? Și cum trebuie să se desfășoare?

De 17 ani România adevărată caută răspunsurile la aceste întrebări, iar România comunistă se străduiește să o împiedice să le găsească, dar mai ales să le transpună în viață. Un război care macină sufletele românilor, amenințându-i ca în cazul unei victorii a României comuniste, România adevărată să iasă din istorie. Aceasta fiind miza, este util să-i urmărim desfășurarea, etapele, urcușurile și coborâșurile, în speranța de a-i întrezări deznodământul.

(Va urma)

De copil știam că trebuie să te ferești de haitele de câini, pentru că printre ei pot fi unii răi, periculoși și chiar turbați.

Dulăii îi îndeamnă pe ceilalți să atace pe oameni și ei mușcă primii.

La ora actuală, haitele de politicieni au ajuns mai rele decât câinii turbați, devenind lupi, pentru că au simțit că, după atâția ani în care au nenorocit sistematic țara și neamul, cineva vrea să le ia „dreptul” lor de a fura ce vor și când vor. Ei cred că li se îngrădește libertatea de a distruge o țară pe care au jefuit-o sub ocrotirea foștilor președinți și premieri (dulăi), în frunte cu Ion Iliescu și Petre Roman, care pentru crimele făcute (uciderea a 1050 de tineri la revoluția pe care tot ei au furat-o, sau acțiunile minerilor, pe care ei i-au chemat și le-au mulțumit pentru ordinea făcută cu bâta, meritau nu glonțul, ci ștreangul).

Tot acest KGB-ist școlit la Moscova s-a așezat astăzi în fruntea a tot ce poate fi mai murdar și scârbos în România: PSD-ul, condus oficial de îngâmfatul Geoană, pe care Iliescu l-a numit în trecutul apropiat "prostănac", și a tuturor ticăloșilor care s-au îmbogățit prin furturi grase: Adrian Năstase, Dinu Patriciu, Antonie Iorgovan, Dan Voiculescu, Corneliu Vadim Tudor și mulți alții.

Toți acești pungași, mincinoși și farsori s-au reunit în haita de câini turbați, avându-l în frunte pe dulăul bătrân și cu mare experiență bolșevică Ion Iliescu, să-l muște pe președintele Traian Băsescu, singurul președinte care a încercat de la început să facă ordine în țara românească, ajutat de ministrul de Justiție, Monica Macovei. Din păcate, prim-ministrul liberal Călin Popescu Tăriceanu s-a arătat de la început că nu este omul potrivit acestui post și pentru acest moment, și în loc să ajute încercărilor de renovare ale societății, pentru care luptau președintele Băsescu și ministrul Justiției, Macovei, s-a așezat pe o poziție adversă și meschină.

Președintele Traian Băsescu este singurul președinte care și-a arătat simpatia pentru Basarabia, în vederea unei încă posibile unificări viitoare, pentru că nu pot fi două Românii cu același steag. Acum este momentul ca toți românii cinstiți, iubitori de țară și neamul, să se unească și să-l susțină, să se ceară judecarea tuturor criminalilor și hoților, în frunte cu Ion Iliescu, iar averile procurate necinstit din avutul statului român să fie confiscate și băgate la buget.

La fel trebuie procedat cu cei care au tăiat pădurile și le-au vândut în străinătate, cu cei ce au devalizat băncile, cu cei care au distrus industria, cu cei ce au privatizat și vândut crescătoriile de porci, de vite și de păsări. Adică cu toți tâlharii de care geme țara și care sunt moștenirea cea mai grea pe care ne-au lăsat-o cei 45 de ani de comunism.

Jean BUKIU
Chicago - USA

ACTUALITATEA UNEI ANIVERSĂRI UITATE

Sunt scrieri care depăşesc limitele timpului lor, păstrându-şi mereu actualitatea în istoria societăţii căreia i-au fost dedicate. Autorii lor, consideraţi de contemporani nişte visători, dacă nu chiar nişte utopişti, au fost, de fapt, nişte profunzi cunoscători ai contextului şi al potenţialului evolutiv al societăţii, devenind, prin scrierile lor, adevăraţi vizionari ai transformărilor viitoare, spirituale şi politice, ale acestei societăţi.

"De vor intra trupele ruseşti pe la noi şi vor ieşi învingătoare, cine poate crede, unde-i mintea care să susţină că ele vor pleca înainte de a ne bolşeviza?... Cea mai mare primejdie naţională stă în aceea de a ne fi deformat, de a ne fi desfigurat structura noastră daco-romană, dând naştere acestui tip de om, creând această căzătură, această stârpitură morală: politicianul, care nu mai are nimic cu nobleţea noastră, care ne dezonorează şi ne omoară. Dacă acest tip de om va continua să mai conducă această ţară, neamul românesc va închide ochii pentru întotdeauna şi România se va prăbuşi, cu toate strălucitele programe cu care «şmecheria» degeneratului va şti să ungă ochii mulţimilor nenorocite... Politicienii aceştia, cu familiile şi agenţii lor, au nevoie de bani. Bani pentru petrecere, bani pentru a-şi întreţine clientela politică, bani pentru voturi, bani pentru cumpărarea de conştiinţe omeneşti. Rând pe rând, cetele lor se vor repezi şi vor spolia ţara. Aceasta va însemna, în ultimă analiză, «guvernarea» ei, «opera de guvernare». Vor secătui bugetele statului, ale prefecturilor, ale primăriilor. Vor da naştere la afaceri scandaloase care vor îngrozi lumea. Corupţia se va întinde în viaţa publică a ţării, ca o plagă, de la cel mai umil slujbaş şi până la miniştri... De aceea, când ţara stoarsă, nu va mai putea să le dea bani, vor ceda consorţiilor de bancheri străini, rând pe rând, bogăţiile pământului şi, cu ele, independenţa noastră naţională... Jos se vor întinde: mizeria, demoralizarea, deznădejdea... Cei câţiva oameni politici cinstiţi, câteva zeci, poate chiar conducători de partide, nu vor mai putea face nimic. Vor fi nişte adevărate marionete... Şi ne vom lua traista-n băţ şi vom pleca pe alte meleaguri ca să ne câştigăm pâinea şi să găsim refugiu de viaţă naţională liberă".

Iată o oglindă fidelă a societăţii noastre de azi, prezentată de Corneliu Zelea Codreanu, în cartea sa memorabilă *Pentru legionari*, de la a cărei apariţie s-au împlinit, anul trecut 70 de ani!

Istoria acestei scrieri, care conţine doctrina Legiunii "Arhanghelul Mihail", este la fel de frământată ca şi epoca pe care a străbătut-o neamul românesc în aceşti 70 de ani. Încă înaintea publicării ei, autorităţile carliste din acea vreme au dezlănţuit o adevărată vânătoare pentru capturarea şi confiscarea manuscrisului, fără însă a reuşi să intre în posesia lui.

Carte promisă, carte aşteptată, fugărită, ascunsă, carte îngropată şi dezgropată, confiscată, refugiată de peste 10 ori, tradusă, citită şi recitită, în ceasuri de avânt şi de restrişte – *Pentru legionari* a rămas o prezenţă permanentă în cei 70 de ani de la apariţie. A rămas ca o carte de căpătâi pentru legionari şi prieteni şi ca un coşmar pentru duşmanii Mişcării Legionare, care văd şi astăzi în ea un crez generator de eroism naţional dus până la martiriu.

Geneza elaborării acestei scrieri datează încă din anul 1934, an în care Corneliu Codreanu discutase cu Ionel Moţa şi Ilie Gârneaţă însemnările sale, cuprinse într-un caiet, care a circulat mai târziu prin ţară sub titlul "Adevăruri frânte". Aşa s-a născut ideea necesităţii publicării memoriilor lui Corneliu Codreanu, sau a unei cărţi de doctrină legionară. "Partea din aceste însemnări, referitoare la istoricul Mişcării Legionare", relatează Ilie Gârneaţă, "ne-a făcut să-l rugăm pe Căpitan să-şi scrie cartea *Pentru legionari*". Şi cartea a fost scrisă între 6 decembrie 1935 şi 5 aprilie 1936, apărând la 1 octombrie 1936, sub îngrijirea lui Nicolae Pătraşcu, la Sibiu.

Conform afirmaţiilor unor contemporani (I. Gârneaţă, Pr. Şt. Palaghiţă, N. Arnăutu), textul scrierii ar fi suferit unele suprimări de pasaje, chiar de la prima tipărire, repetându-se apoi în ediţiile germană şi italiană. Pe de altă parte, însă, scrisoarea lui Corneliu Codreanu din 7 octombrie 1936, către şeful legionar al regiunii Sibiu, A. Bidianu, exprimă satisfacţia autorului pentru tipărirea cărţii. Corneliu Codreanu scrie cu acest prilej: "În sfârşit, prin primejdii şi peripeţii, pândită de agenţi şi spioni, cartea *Pentru legionari* a apărut. Te rog să primeşti, personal, mulţumirile mele pentru grija pe care tot timpul tipăririi ai avut-o, ca şi pentru ajutorul material acordat, fără de care această carte nu se putea tipări". Tot atunci, Corneliu Codreanu a înaintat în grad pe Nicolae Petraşcu şi pe ceilalţi legionari care au contribuit la apariţia cărţii. Această atitudine pozitivă a autorului duce la concluzia că acesta a fost de acord cu forma finală a cărţii sale.

Scrisul lui Corneliu Codreanu este caracterizat de Ion Banea astfel: "Caracteristica scrisului său este claritatea. Modul de a-şi aşterne gândul pe hârtie este limpede, fără ascunzişuri şi fără întortochieri. Fraza lui nu este frază savantă, plină de cuvinte al căror înţeles trebuie căutat prin dicţionarul cuvintelor radicale. Ea este simplă, însă vie şi plină de nerv... În afară de aceasta, în tot ce a scris Căpitanul, nu găseşti nimic rece, datorită combinaţiilor mintale, sofisticăriei. Scrisul lui e sufletul lui... Scrisul Căpitanului se schimbă, însă, când e vorba de acţiune, de luptă. El îmbracă altă haină. Devine serios, grav, metalic ca o goarnă. Totul vibrează, atunci. Fraza este dinamică şi răscolitoare. Simţi cum se îngrămădeşte sub ea furtuna şi este gata să izbucnească. E partea eroică a sufletului".

Conţinutul cărţii *Pentru legionari* este de o mare complexitate: memorialistică, spiritualitate, pedagogie, doctrină, profesiune de credinţă, viziune a viitorului. Autorul însuşi îşi caracterizează opera, cu o sinceritate impresionantă, astfel: "În acest volum este scrisă povestea tinereţii mele, de la 19 şi 34 de ani, cu simţirile, credinţa, gândurile, faptele şi greşelile ei". Această enunţare lapidară reflectă ***tot conţinutul cărţii***. Şi mai reflectă ceva. Ceva care nu se află în nici o scriere memorialisică a vreunui întemeietor de mişcare de mase, fie el de dreapta sau de stânga. Este analiza critică a propriilor acţiuni şi recunoaşterea unor greşeli ale tinereţii, recunoaştere deschisă, cinstită, în faţa lui Dumnezeu şi a Neamului său.

"Nu ţin seama de nici un fel de regulă impusă autorilor de cărţi. N-am timp.", precizează Corneliu Codreanu, în mesajul de început al cărţii. "Scriu în fuga condeiului, de pe câmpul de luptă, din mijlocul atacurilor. La ora aceasta suntem înconjuraţi din toate părţile. Duşmanii ne izbesc mişeleşte şi trădarea muşcă din noi... Eu vreau ca voi, soldaţi ai unor alte orizonturi româneşti, citind aceste amintiri, să recunoaşteţi în ele propriul vostru trecut şi să vă aduceţi aminte de luptele voastre. Să retrăiţi suferinţele îndurate şi loviturile primite pentru neam. Să vă umpleţi inimile de foc şi de hotărâre, în lupta grea şi dreaptă în care v-aţi încleştat şi din care avem, cu toţii, poruncă de a ieşi biruitori sau morţi. La voi mă gândesc când scriu. La voi, acei care veţi trebui să muriţi, primind cu seninătatea strămoşilor Traci, botezul morţii. Şi la voi, acei ce veţi trebui să păşiţi peste morţi şi mormintele lor, ducând în mâinile voastre steagurile triumfătoare ale Românilor".

Prefigurând, parcă, fenomenul "Piaţa Universităţii", Corneliu Codreanu scrie, evocând ziua de "Zece Decembrie", ziua studenţimii: „Aparţine istoriei naţionale, nu acela care va trăi sau va învinge – cu sacrificarea liniei neamului –, ci acela care, indiferent dacă va învinge sau nu, se va menţine pe această linie. Ea este predeterminată de înţelepciunea lui Dumnezeu; ea a fost văzută în ziua de 10 Decembrie de studenţii români. Şi, în aceasta stă valoarea zilei: o întreagă tinerime românească a văzut lumina pe care a văzut-o sufletul ei. Este însemnată, ca zi a hotărârii. A hotărârii la acţiune, a declarării războiului sfânt, care va cere acestei tinerimi române, atâta tărie de suflet, atâta eroism, atâta maturitate, atâtea jertfe cunoscute şi necunoscute, atâtea morminte!... Sunt chemări, sunt îndemnuri, sunt porunci mute, pe care numai tineretul le aude şi le înţelege, pentru că numai lui i se adresează. Fiecare generaţie cu misiunea ei în lume".

Un fenomen care a otrăvit şi otrăveşte şi astăzi societatea românească este colaborarea cu duşmanii intereselor noastre naţionale, trădarea. Trădarea guvernanţilor, trădarea ierarhilor, trădarea intelectualilor. Referindu-se la ofensiva bolşevică din 1919, Corneliu Codreanu face următoarea remarcă: "Numai intelectualii români erau inconştienţi. Intelectualii care au învăţat carte şi care aveau chemarea de a lumina calea poporului în clipe grele – căci pentru acesta erau intelectuali – lipseau de la datoria lor. Aceşti nevrednici, în ceasurile acelea hotărâtoare, susţineau că «lumina vine de la Răsărit»... Trădarea ne-a măcinat puterile neamului. Noi, Românii, nu ne-am aşezat niciodată, cu arma în mână, în faţa ei; de aceea a prins rădăcini, de aceea trădătorii s-au înmulţit pe toate cărările, de aceea toată viaţa noastră de stat nu e decât o trădare permanentă de neam... *Pedeapsa cea dintâi şi cea mai cruntă, se cuvine în primul rând trădătorului şi în al doilea rând duşmanului*".

Oare se putea descrie mai fidel şi mai elocvent, tabloul societăţii noastre româneşti de azi? Categoric, nu. Căci astăzi, deşi au trecut 70 de ani de la aceste spuse a lui Corneliu Codreanu, aceleaşi racile macină societatea noastră: relele sociale au rămas aceleaşi, prăpastia dintre mizeria unora şi huzurul celor fără de scrupule s-a adâncit, iar trădarea muşcă din nou din trupul ţării.

***

Pentru legionari este cartea unei epoci şi a unui crez. A unui crez pe care, ca şi marile cărţi ale societăţii omeneşti, a reuşit să-l transmită peste timp, peste generaţii. O carte ai cărei adepţi au avut, ca şi adepţii marilor cărţi ale lumii, soarta martiriului. Martiriu profeţit de însuşi autorul ei: "Vor trimite să ne prindă şi să ne omoare. Vom fugi; ne vom ascunde: vom lupta. Iar la urmă vom fi, desigur, răpuşi. Căci noi vom fi puţini, urmăriţi de batalioane şi de regimente româneşti. Atunci vom primi moartea. Sângele nostru, al tuturora, va curge. Acest moment va fi cel mai mare discurs al nostru adresat neamului românesc, şi cel din urmă".

"Căci – recunoştea Corneliu Zelea Codreanu – am înflorit prea de timpuriu: ca un piersic în iarnă".

Dar, iată că "cel din urmă discurs" a învins barierele timpului şi, la peste 70 de ani de la pronunţarea lui, este tot mai actual.

"Sunt înfrângeri şi sunt morţi cari trezesc un neam la viaţă, după cum sunt şi biruinţe dintre acelea care-l adorm..." (Nicolae Iorga).

Erast CĂLINESCU

Scurtă bibliografie: Arnăutu, N., *Amintiri*, Ed. Cuget Românesc, 1974; Banea, I., *Opere complete*, Col. „Omul Nou", 1970; Codreanu, C. Z., *Pentru legionari*, Ed. „Totul pentru Ţară", 1936; Codreanu C. Z., *Însemnări*, Ed. Pământul Strămoşesc, 1963; Codreanu, C. Z., *Circulări şi Manifeste*, Ed. Europa, 1980; *Cronologie legionară*, Col. „Omul Nou", 1992; Palaghiţă, Şt., *Garda de fier*, Ed. Aut.,1951; Sima, H., *Histoire du Mouvement Legionnaire*, Ed. Dacia, 1967.

Demostene Andronescu

MI SE SPUNEA „DEPANATORUL"

Pe la începutul lui 2001 am adresat CNSAS-lui o cerere prin care solicitam să mi se îngăduie accesul la propriul dosar. După aproape un an, în ianuarie 2002, am primit un răspuns neconcludent. Mi se aducea la cunoştinţă că, „până la preluarea integrală a arhivelor fostei Securităţi de la deţinătorii acesteia (S.R.I., S.I.E. şi S.A.M.)", nu mi se poate satisface cererea. În concluzie, mi se recomanda să aştept. Şi am aşteptat cinci ani. Între timp, interesul pentru scotocirea trecutului mi-a scăzut semnificativ. Consideram, pe bună dreptate, că întâlnirea cu „strigoii trecutului" m-ar fi costat prea mult suflet. Şi apoi, ce-mi putea dezvălui un dosar al cărui conţinut îl bănuiam? Poate doar numele unor prieteni ori cunoscuţi care au dat informaţii despre mine, sau rapoartele unor „filatori" pe care, la vremea respectivă, îi simţisem uneori în spatele meu. Or, după atât amar de vreme, aceste lucruri nu mă mai interesau prea mult. Aşa că m-am resemnat şi nu am mai făcut nici un demers în acest sens.

Şi iată că tocmai când nu mă mai aşteptam, în primele zile ale acestui an, am fost înştiinţat de către CNSAS că „în urma verificărilor efectuate în arhive, s-a identificat un dosar întocmit de fosta Securitate" pe numele meu. Şi, în consecinţă, eram invitat la sediul instituţiei respective, să-l consult. Bineînţeles, m-am dus. Şi au început surprizele. În primul rând, m-a frapat puţinătatea dosarului, care conţinea doar 38 de file, ceea ce era mult prea puţin pentru o perioadă de sfert de secol (1964-1989), cât fusesem hărţuit de Securitate. Curând însă aveam să-mi dau seama că acest dosar conţine doar documente din primele luni ale punerii mele sub supraveghere. Eu m-am eliberat din Aiud la începutul lui august 1964 şi ultimele note informative existente în acest dosar datau din martie sau aprilie 1965.

Apoi, mai mult de jumătate din cele 38 de file erau „înscrisuri" care proveneau din timpul detenţiei. Câteva caracterizări, mai mult sau mai puţin „prieteneşti", făcute de unii colegi de temniţă, rapoarte ale unor ofiţeri politici referitoare la unele discuţii „amicale" avute cu mine şi, ceea ce este mai important din punctul meu de vedere, câteva declaraţii pe care le-am dat, la cererea personală a colonelului Gheorghe Crăciun, în legătură cu poziţia pe care o aveam, la vremea respectivă, faţă de trecutul meu de „bandit legionar", faţă de acţiunea de reeducare şi mai ales faţă de regimul democrat-popular din ţară. Uitasem complet de aceste declaraţii şi, cum mi s-au părut interesante, am cerut să mi se facă după ele copii xerox, pentru că intenţionez să le dau publicităţii. Mai ales pe prima dintre acestea, datată 15 decembrie 1962, pentru conţinutul căreia mi s-a aplicat ulterior un regim extrem de sever.

De asemenea, sunt interesante rapoartele unor ofiţeri politici privitoare la discuţiile pe care aceştia le-au avut cu mine. Conţinutul acestor rapoarte îmi confirmă unele supoziţii pe care le-am avansat cândva în legătură cu acţiunea de reeducare de la Aiud şi din alte penitenciare. Într-un articol pe care l-am scris acum câţiva ani pe această temă presupuneam, doar după observaţiile făcute de mine la vremea respectivă, că *acţiunea de reeducare a fost concepută cu mult înainte de demararea ei*, care a avut loc în primele luni ale lui 1962, şi că ea a fost cu minuţie pregătită timp de câţiva ani. Iată ce afirmam eu atunci: „După unele indicii se pare că această acţiune a fost hotărâtă în birourile Comitetului Central şi ale Ministerului de Interne în acelaşi timp în care au fost hotărâte şi masivele arestări din anii 1958-1959. După retragerea trupelor sovietice din România, comuniştii români au luat o serie de măsuri menite să intimideze populaţia şi să preîntâmpine eventualele încercări de revoltă, pe de o parte, iar pe de altă parte, să dovedească Moscovei că regimul comunist din România este consolidat şi că poate face faţă singur reacţiunii interne. Printre acţiunile întreprinse atunci se numără şi masivele arestări operate în perioada imediat următoare. Tot atunci, însă, ei au hotărât şi regimul care urma să fie aplicat tuturor celor din închisori pentru ca aceştia, atunci când se vor elibera (la termen sau, datorită conjuncturii, înainte de termen), să iasă din închisoare nu cu aură de eroi, ci stigmatizaţi şi compromişi, aşa încât să nu mai constituie un pericol pentru regim". Aceste supoziţii ale mele, în special cea privitoare la lunga perioadă de pregătire a acţiunii de reeducare, par să fie confirmate de unele dintre aceste rapoarte ale ofiţerilor politici. Căci iată ce spune căpitanul Chirilă într-un asemenea raport, după ce mai întâi mă caracterizează ca fiind un individ interiorizat, suspicios, cumpănit şi ferm în răspunsuri, deci greu de convins: „În concluzie, nu cred că poate fi recrutat pentru *acţiunea pe care o pregătim*" (subl. mea). Menţionez că în perioada respectivă (anii 1959-1960) administraţia închisorii încerca să depisteze printre deţinuţi elemente care să accepte reeducarea şi să colaboreze în vederea demarării acesteia.

În afară de „înscrisurile" care proveneau din perioada detenţiei, acest prim dosar mai conţinea şi „documente" care se refereau la monitorizarea mea în primele luni de după punerea în libertate (adrese schimbate între Direcţia Generală a Securităţii din Bucureşti cu Securitatea Regiunii Galaţi, unde fusesem obligat să mă stabilesc, dar în scripele căreia nu figuram, precum şi câteva note informative date de persoane pe care nu le-am putut identifica). Nimic edificator deci.

După consultarea acestui prim dosar, la insistenţele mele pe lângă un membru mai de vază al CNSAS, mi-au mai fost descoperite... încă trei şi, în aceeaşi zi, am consultat două dintre ele, al treilea neputându-mi fi înmânat, deoarece abia sosise şi era încă „în lucru". Unul dintre cele două dosare care mi-au fost puse la dispoziţie conţinea doar o singură filă (o adresă oarecare), care mi s-a părut nesemnificativă, iar al doilea, ceva mai consistent (avea aproximativ 100 de pagini), conţinea note informative şi, îndeosebi, multe rapoarte de urmărire, care se întindeau pe o perioadă de circa un an de zile, adică din iunie 1965 până prin iunie-iulie 1966. Eu, între timp, mă căsătorisem, obţinusem buletin de Bucureşti şi reuşisem să-mi iau şi un serviciu – la munca de jos, bineînţeles, căci în învăţământ (eram absolvent al Facultăţii de Istorie) nici vorbă să fiu primit. Cu mare greutate am reuşit să fiu angajat ca „încărcător-descărcător" (hamal, de fapt) la o cooperativă de reparat televizoare. Aşa că mă aveau la îndemână şi mă puteau ţine sub o observaţie strictă.

Ceea ce m-a surprins, chiar de la început, a fost cantitatea enormă de energie şi efortul material considerabil cheltuite, absolut gratuit, pentru a ţine sub observaţie un ins ca mine, evident inofensiv, cel puţin deocamdată. Cum mai puteam complota eu, după 12 ani de cumplită detenţie, împotriva regimului? Nu mai aveam nici un fel de relaţii, nu mai aveam nici prieteni şi, mai ales, nu mai aveam nici entuziasm. Totul era altcum. Întreaga societate suferise parcă o mutaţie pe care nu o sesizam decât noi, cei ieşiţi din infern. Până şi rudele (în afară de mama şi de fraţi, care m-au primit cu căldură) mă priveau cu suspiciune. Cu ostilitate chiar – cei ce se înregimentaseră noului regim şi se căpătuiseră. Unii dintre foştii mei colegi mă ocoleau, alţii abia îmi răspundeau la salut, iar unii dintre prietenii de ideal şi de luptă, care trecuseră între timp de cealaltă parte a baricadei, mi-au trântit, la propriu chiar, uşa în nas. În aceste condiţi, nouă, celor care fuseserăm transplantaţi din „veşnicia temniţei" într-o lume care nu mai era a noastră, ne-a trebuit cel puţin un an, unora, iar altora mai mult chiar, pentru a ne resocializa şi adapta, oarecum, noilor realităţi, care erau complet diferite de cele pe care le lăsaserăm la „plecare". Aşa stând lucrurile, era clar pentru oricine, şi pentru securişti chiar, că noi, cei abia eliberaţi din temniţe, nu mai puteam constitui, cel puţin deocamdată, un pericol pentru noua orânduire socială. Atunci, de ce atâta strădanie? Pentru ce atât efort şi atâta cheltuială? Explicaţia nu este decât una singură: pentru că Securitatea avea nevoie să-şi justifice existenţa – a sa şi a imensului aparat de represiune pe care şi-l crease. Zeci de informatori, case conspirative, ofiţeri de legătură, „filatori", maşini de urmărire etc. Numai în ce mă priveşte, pe parcursul unui singur an de urmărire, m-am bucurat de atenţia unei reţele care număra mai bine de o duzină de informatori, dintre care nu am putut identifica decât pe doi sau trei, deoarece toţi aveau nume conspirative. De asemenea, zile de-a rândul am fost filat încontinuu. Mă preluau dimineaţa, de cum ieşeam din blocul în care locuiam, şi mă aduceau înapoi seara. Îmi dăduseră chiar şi un nume de cod. Îmi spuneau: „Depanatorul". La început, descoperind acest apelativ în rapoartele de urmărire, nu am înţeles pentru ce îmi spuneau aşa, dar curând mi-am dat seama. După cum am relatat deja, eu lucram ca încărcător-descărcător la o cooperativă de reparat televizoare şi, în derâdere probabil, m-au botezat aşa. Iată cum începea un astfel de raport: „Depanatorul a ieşit din bloc la ora cutare cu o plasă şi cu o carte în mână. A mers citind din carte până în staţia de autobuz. S-a urcat în troleibuzul 90, a cumpărat bilet, s-a aşezat pe un scaun şi a început să citească din carte. A coborât la a treia statze, a intrat într-o policlinică unde a stat zece minute, apoi a ieşit, s-a urcat iar în troleibuz şi a mers citind din carte până la Kogălniceanu. Aici a coborât şi s-a întâlnit cu un cetăţean cu care a stat de vorbă şapte minute. La despărţire, cetăţeanul respectiv a fost preluat de tov. X, iar eu am continuat urmărirea obiectivului". Şi aşa mă însoţea pretutindeni până mă întorceam acasă, seara târziu, pentru ca a doua zi să o ia de la început. Cum eu mă deplasam cu o dubiţă T.V. la clienţi acasă, să le iau televizoarele care necesitau reparaţie în „laboratorul" cooperativei, îl plimbam prin cele mai îndepărtate mahalale ale Bucureştiului. Probabil că avea la dispoziţie o maşină, căci altfel nu-mi explic cum ajungea, o dată cu mine, tocmai în Giuleşti-Sârbi, Bucureştii Noi sau Militari...

Citind aceste note informative şi, îndeosebi rapoartele de filaj, m-am întrebat pentru ce mi se dădea mie o asemenea importanţă. Nu eram nici o personalitate marcantă, care să polarizeze în jurul ei energii (de altfel inexistente, la vremea aceea, în societatea românească), nu eram nici chiar atât de nesocotit ca să instig pe cei din jur la nesupunere şi nici nu dădusem vreodată semne că aş fi dispus să mai complotez împotriva regimului. Atunci de ce atâta atenţie? Probabil, mă gândesc eu acum, pentru că se considera că am ieşit din temniţă nereeducat. Mi se făcuse, presupun, o astfel de caracterizare la „eliberare" şi Securitatea ţinea seamă de ea. Aşa se explică, probabil, şi existenţa la dosarul meu de urmărire a declaraţiilor date de mine, la cererea colonelului Crăciun, în timpul reeducării. Spre edificare, reproduc în continuare una dintre acestea.

DECLARAȚIE

Subsemnatul Andronescu C. Demostene, deținut în penitenciarul Aiud, fiind solicitat să-mi spun părerea despre trecutul meu și să-mi definesc poziția prezentă, declar următoarele:

De la început țin să precizez că ceea ce voi spune acum, va corespunde întru totul realității, adică în tot ceea ce voi spune voi fi eu cel adevărat. Nici nu voi brava luând o atitudine absurdă, pentru că nu-mi este felul, dar nici nu voi afișa o atitudine ipocrită, căutând să mă înșel atât pe mine, cât și pe cei care îmi cer această precizare.

Legionar propriu-zis nu am fost niciodată, pentru că atunci când am intrat eu în viață, mișcarea legionară nu mai exista ca organism politic. (Precizez că am 35 de ani.) Am venit însă în contact, prin lectură și prin viu grai, cu concepția de viață și cu principiile legionare. M-a interesat mai puțin aspectul politic al doctrinei legionare și m-am oprit mai mult asupra aspectului ei educativ. Strădania de a face pe om mai bun m-a entuziasmat și mi-am făcut din principiile morale ale acestei doctrine îndreptar de viață. Din acest punct de vedere nu am ce-mi reproșa, pentru că dacă am reușit să-mi depășesc condiția socială și morală în care mă aflam la un moment dat, acest lucru îl datorez, în primul rând, contactului cu aceste principii. Care a fost condiția mea socială și morală de altădată, nu interesează, pentru că ar însemna să-mi fac autobiografia, or, nu aceasta mi se cere acum. Precizez numai că am fost copil de trupă, trăind, în această calitate, la periferia vieții morale și sociale. Deci trecutului meu nu am ce-i reproșa, pentru că, în ceea ce mă privește, eu am fost animat de sentimente frumoase și nobile, iar dacă cei care au elaborat această doctrină, din punct de vedere politic au greșit uneori, nu sunt eu cel în măsură să-i judec.

Aceasta este poziția mea față de trecut, iar în ceea ce privește poziția actuală, este următoarea:

Ca concepție de viață sunt creștin. Ca stil de viață mă străduiesc să-l realizez pe cel creștin și, în măsura în care concepția și stilul de viață creștin se întâlnesc cu concepția și stilul de viață legionar, comunist, sau cu orice altă concepție și stil de viață, în aceeași măsură sunt și legionar, comunist sau altceva.

Cât despre atitudinea mea politică, declar că politică nu fac. Fără să fiu de acord cu orânduirea socială și regimul politic actual, și acest dezacord izvorăște din concepțiile diferite despre lume și viață, voi da, așa cum mă învață religia mea, Cezarului ce i se cuvine Cezarului, adică mă voi supune acolo unde voi fi, în închisoare sau afară în libertate, legilor existente, străduindu-mă să fiu un cetățean model, voi munci corect și cinstit, dacă mi se va da posibilitatea să fac aceasta, căutând astfel să contribui și eu la bunăstarea materială a societății, considerând că, din acest punct de vedere, cele două concepții, creștină și comunistă, se împacă oarecum. Cât despre conflictul și neconcordanța dintre concepția mea de viață și aceea a societății în care trăiesc, voi căuta să-l rezolv în favoarea colectivității, suportând eu toate consecințele, adică trăindu-mi drama sufletească lăuntric, căutând să nu afectez pe cei din jur.

Aceasta este poziția mea actuală și țin să precizez încă o dată că ea corespunde realității, adică eu cel adevărat sunt cel de acum, din această declarație. Accentuez acest lucru pentru că s-ar putea ca peste o săptămână, o lună sau mai știu eu peste cât timp, să spun altfel. S-ar putea ca, pierzându-mi mințile, să bravez, sau chiar să o iau razna, susținând enormități și luând o atitudine de frondă. S-ar putea ca, tentat de libertate sau forțat de alte împrejurări, să afișez o atitudine ipocrită, lamentându-mă și spunând lucruri în care nu voi crede. Să se știe însă că acela nu voi fi eu. Va fi dementul sau licheaua din mine. Poziția mea adevărată este cea de azi 15 dec. 1962 și pe aceasta o susțin și semnez.

D. Andronescu
15 dec. 1962

Înduhovnicire, insuflare și *inspirație* sînt cuvinte ale căror rădăcini au însemnat la început, fiecare pe limba lui, același lucru, dar care au ajuns să slujească în română exprimării unor nuanțe creștine, universal necesare, fără de care Scriptura nu se poate lămuri credinciosului – și cu atît mai puțin celui ce caută poarta credinței celei drepte.

Înduhovnicire și-a făcut cale, de bună seamă, o dată cu bogoslovirea cultică (*bogoslovie* se spunea oarecînd în română teologiei). Forma slavona, *duhu*, a dat în română, ca și în rusă, *duh*, care a însemnat la origine respirație, răsuflare, suflare. Acest *duh*, care venise în limba română veche cu toate sensurile lui străine (*cf.* glosarul cuprins în *Biblia de la București*, EIBMBOR, Buc., 1997), a suportat prefixul latinesc *in/în-* și a căpătat forme specific românești, dînd *a înduhovnici, înduhovnicire*. Iar acestea nu au mai semanat deloc cu echivalentele lor din rusă, care aveau să devină *vdihnaviti, vdihnavlenie*.

Nu se poate îndoi cineva că *Duh* este termenul care a deținut exclusivitatea în limba română pentru numirea uneia dintre Persoanele Sfintei Treimi, pînă cînd, relativ recent, din necesități de adaptare confesională, s-au făcut și tălmăciri latinizante. Dar, în legătură cu aceasta, realitatea istorică a vehiculărilor misionare latinești din primele veacuri, prin urmare înainte de alte slove creștine, nu poate desființa îndătinarea în română a *duh*-ului.

Inspirație e venit mai tîrziu, ca neologism, pe filieră franceză, așa cum indică toate dicționarele românești, rămînînd de văzut dacă, luat de-a gata, *inspiration* va fi slujit mai întîi unor sensuri științifice (medicale, lingvistice sau din vreun alt domeniu) ori trebuințelor literare, artistice, în orice caz cu totul nereligioase. Este ușor de observat, însă, că franceza l-a luat, la rîndul ei, direct din latină, unde verbul *inspiro,-are* avea toate conotațiile identificabile în limbile moderne, inclusiv pe acela de a aspira o literă. Este un compus al lui *spiro, -are*, înrudit cu *spiritus, -us* care are aceleași înțelesuri primare cu slavonescul *duh*.

Românul, în lipsă de *inspirație*, l-ar fi putut întrebuința pe *insuflare*, venit tot din latină, unde *sufflo,-flare* semnifica a sufla, a umfla, deși între ele exista o anume complementaritate, căci *a inspira* arăta o acțiune exercitată dinlăuntru, în timp ce *a insufla* corespunde aceleiași acțiuni, dar exercitate de afară. Așa încît nu este de mirare că astăzi cuvintele și-au găsit, pe lîngă sinonimii, și nuanțe proprii, *inspirația* părînd a se dedica rațiunii și artelor, civilizației și culturii, unor anume exteriorități și forme, *insuflarea* rămînînd mai degrabă să rînduiască cele ale inimii ori ale credinței, ale unor interiorități și fonduri.

ÎNDUHOVNICIRE, INSUFLARE ȘI INSPIRAȚIE
Cuvinte întru lămurirea Sfintei Scripturi

Dar româna veche a găsit alte chipuri de exprimare în așteptarea cuvintelor moderne. Versetul *II Tim* 3,16, care, în traducerea Bibliei sinodale, este văzut în româna modernă ca "Toată Scriptura este *insuflată* de Dumnezeu", s-a tălmăcit la 1688 astfel: "Toată scriptura de Dumnezau e *suflată*". Or, folosirea urmașului lui *sufflo, -are* în acest context înlesnește înțelegerea nașterii unui alt cuvînt. Căci, tot din această rădăcină latinească, limba română și-a închipuit *suflet*. Ceea ce corespunde perfect din punct de vedere teologic realității descrise în *Facerea* 2, 7: "Atunci, luînd Domnul Dumnezeu țărînă din pămînt, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul ființă vie". Sau, conform Bibliei de la 1688: "*suflă* în fața lui *suflare* de viață și să făcu omul în *suflet* viu", ceea ce pare o tălmăcire mai *inspirată*, dacă nu de-a dreptul *suflată*, în a păstra legătura dintre Duhul lui Dumnezeu, duhul adamic primordial și duhovnicie.

În ce privește sensurile dobîndite de cuvîntul slav, acestea au fost purtate către cele dinlăuntru, dar fără să le îndepărteze pe cele din afară, căci înduhovnicirea este rezultatul împlinitor al împreună-lucrării mistice, dar neîntîrziat raționale a trăitorului creștin pentru primirea Harului lui Dumnezeu. Cuvîntul răsăritean, ivit dintr-o mentalitate a contemplației, s-a făcut pe sine purtător al poverilor pentru care, fără îndoială, trebuie să ai mai cu seamă vrednicie mistică. Un cuvînt fără de care se poate trăi, dar numai în trup. Căci în ce altfel de cuvinte s-ar fi putut reda scriitura Sfîntului Isaac Sirul: "Cunoașterea care se mișcă în cele văzute sau în simțuri și urmărește însușirea lor se numește naturală. Iar cea care se mișcă în planul celor gîndite (inteligibile) și, prin mijlocirea lor, în firile celor netrupești, se numește *duhovnicească*, deoarece ea primește simțirea în *duh* și nu în simțuri" (Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoință*, LXVI, în *Filocalia* rom., vol 10, EIBMBOR, Buc., 1981, pp. 339-340)? Iată, prin urmare, că înduhovnicirea aduce primirea unei cunoașteri mai adînci decît cea naturală, prilejuită de gîndul pătrunzător pînă la "firile cele netrupești".

Dar iată că înduhovnicirea însăși nu este decît o treaptă de înțelegere, căci Sfîntul continuă: "Și acestea două se ivesc în suflet din afară, pentru cunoașterea lor. Iar cea care se produce în planul dumnezeiesc se numește mai presus de fire și e mai degrabă necunoscută și mai presus de cunoaștere. Contemplarea acesteia n-o primește sufletul dintr-un conținut din afara lui, ca pe primele două, ci ea se arată și se descoperă din cele dinlăuntrul sufletului, în chip nematerial, deodată și pe neașteptate". Trebuie să înțelegem din aceasta că tot mistic, dar în alt chip, de pe altă treaptă, este dăruită lămurirea Scripturii. Iar cuvîntul potrivit astăzi acestui chip este *insuflare*. Constantin Noica spunea că "Prefixul *in* este o sărbătoare a gîndului. El are darul, în limba noastră, să înființeze, să aducă în ființă" (C. Noica, *Cuvînt împreună despre rostirea românească*, Ed. Eminescu, Buc., 1987, p. 81). Or, tocmai aceasta este *insuflarea* pe care Dumnezeu o face: ea este în-fiintarea înțelegerii întru cele dinlăuntrul sufletului celui înduhovnicit. Desigur, în acest context și cu același înțeles, poate fi întrebuințat și *inspirat*, dar acribia semantică și un anume gust pentru limbă ne va face să-l alegem pe cel dintîi.

Și nu doar că prin insuflare putem înțelege cu adevărat Scriptura, ci trebuie să știm că insuflarea ne este hotar cuprinderii. Sf. Ioan Gură de Aur ne îndeamnă: "Să primim cu multă recunoștință cuvintele Scripturii; să nu trecem de măsura noastră, nici să iscodim cele mai presus de noi..." (Sf. Ioan Gură de Aur, *Scrieri. Partea întîi. Omilii la Facere (I)*, seria PSB, EIBMBOR, Buc., 1987, p. 157). De bună seamă că aici nu încap interdicții rudimentare, ci recomandarea către fiecare de a face exercițiu și ascultare, adică strădanie pentru agonisirea celor înalte (aici: a cunoașterii) și luarea aminte la ispita acelui orgoliu care i-a izgonit pe protopărinți.

Întîlnirea acestor cuvinte în limba română, *duh*, *suflet* și *spirit*, în formele lor dobînditoare, care înființează, fiecare cu așezarea sa, cîte o precisă lămurire, are rostul de a risipi rătăcirile de-a dreapta ori de-a stînga, adică fie ale intelectualismului, fie ale ignoranței. În cele din urmă, ele zidesc împreună la cunoașterea scripturistică, pentru care sînt de trebuință atît cele ale duhului, cît și cele ale literei, a cărei însărcinare slujitoare bine este a fi pe deplin înțeleasă.

Lucian D. POPESCU

"LA ȚIGĂNCI" SAU DECONDIȚIONAREA PRIN *EROS*

Marian STAN

Ne va fi dificil să găsim o altă realitate omenească pe care mentalitatea modernă s-o fi pervertit și înjosit într-o asemenea măsură și cu asemenea consecințe. Și dacă ne referim la înjosire, aceasta vrea să denunțe tocmai reducerea la inferior, închipuirea unor resorturi animalice acolo unde, de fapt, s-ar cuveni să vorbim despre un mister mult mai adînc. Lectorul va fi ghicit deja că avem în vedere *sexualitatea*.

Fie că ni se promite un iluzoriu paradis terestru, sau, dimpotrivă, sîntem amenințați cu focul nestins al iadului, atît partizanii amorului liber, cît și adversarii săi mută discuția într-un orizont unde nu se pot afla rosturile originare ale sexualității. Ambele tabere spun, în fond, același lucru. Căci, fie că ne lăsăm în voia instinctului, fie că încercăm a-l suprima în numele moralei, sexualitatea ține de moștenirea – inevitabil grea – a animalității. Așadar, nici un mister. Doar o chemare "naturală", ce-și găsește rezolvarea în planul biologicului pur. Și cum modernii au despre natură o concepție aproape mecanicistă, putem spune că – în ceea ce-i privește – discuția despre sex s-a încheiat înainte de a fi început. Căci argumentele – *pro* sau *contra* – scapă din vedere esențialul.

Prea puțini sînt astăzi cei care mai știu să ghicească în sexualitate o cale de acces către misterul Unității primordiale. Desigur, taina aceasta se degradează "în îmbrățișări animalice, se descompune și se risipește în sentimentalisme idealizante sau în regimul domesticit al legăturilor conjugale socialmente autorizate. Și totuși, dacă în existența obișnuită se manifestă involuntar un reflex al unei transcendențe TRĂITE, asta se întîmplă prin sex și, cînd e vorba de omul comun, se întîmplă NUMAI prin sex" (Julius Evola, *Metafizica sexului*, Ed. Humanitas, Buc., 2002, p. 449).

Profesorul Gavrilescu este un om obișnuit. Ca marea majoritate a oamenilor obișnuiți, el pare a fi o victimă inocentă a circumstanțelor. Din pricina unor asemenea împrejurări nefaste, el o pierde pe Hildegard și este nevoit s-o ia în căsătorie pe Elsa, împreună cu care duce o existență anodină și mic-burgheză. Tot o întâmplare – în plină canicula, Gavrilescu pierde tramvaiul – îl aduce la poarta unui stabiliment rău famat.

Dus de mînă într-o "căsuță veche, părînd pe jumătate părăginită", Gavrilescu pătrunde într-o încăpere "ale cărei margini nu le putea vedea, căci perdelele erau trase și, în semiîntuneric, paravanele se confundau cu pereții". Călcînd pe covoarele "din ce în ce mai groase și mai moi", gîndul îi fuge în trecut, la marea lui dragoste pierdută.

Însă cele trei fete – o țigancă, o grecoaică și o ovreică – propun un joc deconcertant: vor ca profesorul de pian să le ghicească pe fiecare în parte. Pentru a înțelege mai bine rostul acestei probe, amintim că sexualitatea corespunde sephirei *Yesod*, care, potrivit ezoterismului ebraic, este "Piatra cu strălucirea aurului descrisă de Iezechiel, un fel de prismă prin care Unu-fără-doi se face Doi și Multiplu în splendoarea Creației emanată perpetuu de Slava Sa (*Hod*, cea de-a șaptea sefiră) și întorcîndu-se perpetuu la Ea" (Annick de Souzenelle, *Simbolismul corpului uman*, p. 127, Ed. Amarcord, Tim., 1996).

Nu e de mirare că Gavrilescu se dovedește incapabil a le ghici pe fete. Setea care-l chinuie la un moment dat este o metaforă pentru atașamentul față de lumea numelor și formelor (*nama-rupa*). Dacă profesorul se încăpățînează să evoce nostalgic tinerețea și iubirea pierdută, o face din teama de a trăi într-un prezent ce-i smulge cu violență toate certitudinile. Să nu uităm că – în cele din urmă – teama este și ea o formă de atașament.

Felele rîd de temerile clientului lor și iau jocul de la început. După încă o tentativă eșuată de a ghici, fetele l-au prins într-o horă, pînă cînd "nu-și mai dădu seama de nimic". Cînd se trezi, era îmbrăcat într-un costum ciudat, cu pantaloni largi, asemenea șalvarilor, și o tunică scurtă, galben-aurie. Cum fata pe care el o crezuse țigancă îi mărturisește că este grecoaică, Gavrilescu se pierde iar în trecut, evocînd plănuita călătorie de nuntă pe care urma să o facă în Grecia, împreună cu Hildegard. Dar "atunci s-a întîmplat ceva". Profesorul nu-și mai amintește decît că era "o zi teribilă de vară", cînd a simțit arșița lovindu-l "ca o sabie în creștetul capului".

Încă de la începutul nuvelei ni se vorbește – în aceiași termeni – despre arșița care l-a întîmpinat pe colonelul Lawrence "undeva în Arabia". Căci "lovitura de sabie" nu e altceva decît "extragerea caldului Mercur solar din minereul lui Venus cu ajutorul Tartrului (care echivalează cu haosul, cu puterea dizolvantă a unor asemenea «arderi» simbolice) și a Sării de amoniac, a cărei virtute contractantă, în opoziție cu primul, ar putea avea aceeași semnificație ca și sus-amintita lovitură de lance" (J. Evola, *Tradiția Hermetică. Simbolismul ei, doctrina și "Arta Regală"*, Ed. Humanitas, Buc., 1999, p. 172). Momentul propice unei astfel de operațiuni alchimice este tocmai cel al uniunii sexuale, veritabilă "moarte activă", moment în care forța vitală poate fi surprinsă în stare nudă și non-individuată.

"Lovitura de sabie" survine înainte ca uniunea sexuală să-și împlinească rostul ei biologic, procreativ. Iată de ce în nuvelă lipsesc scenele erotice *stricto sensu*.

Să nu anticipăm. Într-o primă etapă, Gavrilescu va folosi pianul doar pentru a se cufunda și mai adînc în trecut. Fetele sînt conștiente de pericolul inerent unei asemenea atitudini. Pe măsură ce se lasă în seama sentimentului de *self-pitty*, șansele profesorului de a ghici sînt tot mai mici. Cele trei îi dezvăluie pe rînd răsplata de care ar fi avut parte dacă ar fi reușit să ghicească. Chiar fără să înțeleagă șoaptele grecoaicei, el "auzea tot mai puternic piciorul țigăncii lovind în covor cu un sunet surd, subpămîntean".

De-acum, pianul nu mai este un simplu catalizator al nostalgiilor pernicioase. Melodiile pe care le improviza "îi veneau una după alta în minte, ca și cum și le-ar fi amintit după foarte multă vreme". Inițierea "muzicală" a lui Gavrilescu este o asumare plenară a clipei ce face cu putință anamneza, dar și o anamneză ce permite accesul în prezent.

Rămas singur, profesorul își dă seama că în jur se face întuneric. Rătăcirile sale într-o cameră cu geometrie variabilă, unde paravane apar și dispar instantaneu, jocul de-a v-ați ascunselea cu fetele care – deși nevăzute – par a fi mereu prin preajmă, căldura insuportabilă ce-l va face să-și lepede pe rînd hainele, panica stîrnită de acel "ceva care nu seamănă cu nimic cunoscut", în sfîrșit, clipa cînd draperia se strînge în juru-i "ca un giulgiu" – toate acestea echivalează cu o coborîre în Infern. Accesul la un nivel superior de conștiință e posibil numai după ce regretele, dorințele și temerile noastre vor fi fost complet dizolvate. Este ceea ce alchimiștii numesc "Opera la Negru". În contextul dat, nuditatea nu este decît un simbol al sus-amintitei despuieri. Nu trebuie să ne surprindă nici aluziile funerare, comparația dintre inițiere și moarte fiind des întîlnită în textele ezoterice.

Vom regăsi un Gavrilescu convalescent, povestindu-i matroanei peripețiile prin care a trecut. Dacă – așa cum am văzut – *nuditatea* este o metaforă pentru *decondiționare*, înțelegem de ce profesorul "abia s-a lăsat îmbrăcat". Orice veșmânt este de-acum superfluu. Jocul condiționărilor își revelează brusc gratuitatea.

Ieșind în oraș, personajul este martorul unui viitor din care au dispărut aproape toți cunoscuții. Astfel, aude și o poveste veche despre profesorul Gavrilescu, cel pe care "l-a căutat poliția cîteva luni și n-a putut să dea de el, nici viu, nici mort. Biata madame Elsa l-a așteptat ce l-a așteptat, și pe urmă a plecat la familia ei în Germania" (M. Eliade, "La țigănci", în vol. *În curte la Dionis*, Ed. Cartea Românească, Buc., 1981, p. 45)

Deloc surprinzătoare, așadar, decizia de a se întoarce „la țigănci", însoțit de un birjar melancolic. Observăm recurența motivelor funerare: pe lîngă birjă – vehicul psihopomp asimilabil dricului – sînt amintite florile rămase în curtea unei biserici de la "vreo înmormîntare". Pe drum către "țigănci", profesorul ațipește în birjă. Eliade găsește astfel o soluție de continuitate între timpul lumii "profane" și tărîmul atemporal unde se va întoarce personajul.

Desigur, matroana îl recunoaște imediat pe "muzicant". Însă la țigănci "nu mai e nimeni" decît "nemțoaica" care "nu doarme niciodată". Nemțoaica – Hildegard – o întruchipează pe *Shakti*, agentul ubicuu și polimorf al oricărei manifestări. După ce plătește o sută de lei – cifra simbolizează Eul Divin Creator pe plan cosmic – Gavrilescu este îndrumat să meargă pe coridor și să intre pe cea de-a șaptea ușă. De prisos a mai vorbi despre semnificația ocultă a acestui număr. Tradiția Hermetică afirmă că sînt necesare șapte distilări "pentru a obține din șerpii de pe muntele Olimp «Apa Divină»". Șapte sînt operațiile succesive "ce duc la diferite stări ale Mercurului, simbolizate de diverse metale alchimice, pînă la starea de Aur (starea «celor-ce-sunt» dincolo de sferele schimbării și ale devenirii)" (J. Evola, *Tradiția Hermetică...*, loc cit.).

Gavrilescu se încurcă la numărat și pătrunde pe o ușă aleasă "aleatoriu", însă Hildegard îl aștepta acolo, pregătită să pornească împreună la drum. Tulburat de rezistența celor din urmă atașamente și temeri, profesorul ezită, amintind că nu mai are nici cunoscuți, nici locuință. Drumul la care îl invită Hildegard e, însă, altul. Cei doi urcă în birjă și o pornesc agale "spre pădure".

În tradiția tantrică buddhistă, femeia poartă și numele de *Vidya*, "care vrea să spună CUNOAȘTERE – într-o accepțiune ce se confundă adesea cu *Prajna* = Iluminare; cu alte cuvinte, femeia încorporează principiul care poate produce calitatea de *Buddha* a bărbatului" (J. Evola, *Metafizica sexului*, ed. cit., p. 399). În tradiția ezoterică occidentală, un rol similar este împlinit de "*Madonna Intelligenza*, Gnoza salvatoare, Sfînta Înțelepciune, care actualizează acel *Intellectus Possibile* în iubit" (*ibidem*).

Unit cu *Shakti* a sa, Gavrilescu depășește distincția dintre planul manifestării (*samsara*) și non-manifestat (*nirvana*). Deși se află dincolo de lumea sensibilă, profesorul nu e "mort". Să amintim că, luni întregi, autoritățile i-au căutat, zadarnic, cadavrul.

Dacă sînt tot mai puțini cei care știu să descopere în amor o modalitate de a cuceri nemurirea (*a-mor*), mulți se încăpățînează să vadă în deznodămîntul nuvelei o soluție funerară *stricto sensu*. Trebuie să mărturisesc că logica lor este foarte "solidă". Despre ei și roadele acestui mod de gîndire aflăm zilnic în buletinele de știri TV. Dar poate că într-o bună zi, hăituiți de caniculă, se vor opri și ei la poarta unei case rău famate...

TIMPUL "ŢIGĂNCILOR" LUI MIRCEA ELIADE

Am găsit la un moment dat, într--un interviu oferit de Mircea Eliade, o dorinţă puternică a sa de decondiţionare, ori, altfel zis, o revoltă împotriva condiţionării. Era vorba de încercarea de a face contrariul a ceea ce îi impunea Karma. Voia să rupă ciclul înlănţuirilor. De altfel, ciclul karmic este însuşi timpul, pierderea noastră în trecut (prin amintire) şi revărsarea în viitor (prin urmărirea fructului actelor noastre). Or, noi trebuie să alegem prezentul, care astfel devine etern, neinvins de nimic şi de nimeni. Oare nu aşa a procedat Zeus cînd i-a neutralizat puterea de creaţie lui Cronos-Timpul, pentru a deveni el însuşi stăpîn şi nemuritor? Căci Cronos creează şi distruge în acelaşi timp. Dacă ar fi avut puterea în continuare, Cronos l-ar fi mîncat pe Zeus, fiul său, aşa cum şi pe noi ne consumă timpul. Pentru că şi noi sîntem în aceeaşi situaţie cu tînărul zeu.

Ce legătură are aceasta, veţi zice, cu nuvela "La ţigănci" de Mircea Eliade? Păi are, pentru că profesorul de pian Gavrilescu este pus să aleagă între trei personaje feminine ce simbolizează trecutul, prezentul şi viitorul. El trebuia să ghicească *ţiganca*, adică *prezentul*. Numai că numele celei căutate, ţiganca, induce în eroare, suprapune încă un văl realităţii. Iar Gavrilescu cade pradă aparenţelor, alegînd la început fata negricioasă. Or, ţiganca este doar un nume şi, ca orice nume, se suprapune unei esenţe, ascunzînd-o. Cuvîntul, care este *Maya*, ascunde şi revelează, leagă şi dezleagă în acelaşi timp. Ca nume adăugat, suprapus, ascunde, ca simbol el revelează un sens, o realitate, celui ce deţine ştiinţa cheilor. De altfel, jocul este, cum spune şi textul, un "de-a v-aţi ascunselea" în care *adevărata ţigancă* se ascunde după una din cele trei tinere, pentru a fi dez-văluită. Jocul este încurcat şi îl trăim cu toţii în fiecare clipă. Este, cum spune însuşi autorul, "un joc al ielelor", care ne prind ca într-o horă nebună, ne ameţesc, ne zăpăcesc, aruncîndu-ne dintr-o ţesătură spaţio-temporală în alta. Cele trei *iele* au dublă funcţionalitate. Sînt în acelaşi timp cele trei *gune* (tendinţe) ale naturii: *Tamas*, *Rajas* şi *Sattva*, baba de la intrare fiind *Mulaprakriti*, *Mu-Dvei* (Zeiţa-Rădăcină), natura nemanifestată şi compactantă, stăpîna celor trei, care sînt propriile ei tendinţe, manifestări; mai sînt însă şi cele trei moire: *Lachesis* – trecutul, naşterea, copilăria; *Clotho* – prezentul, împlinirea, mireasa (*moira* = *mira*); *Atropos* – viitorul, în final cea care taie firul necesităţii.

Revenind la tema confuziei ce pare a stăpîni lumea nuvelei, se adaugă cea provocată de nerespectarea simbolismului culorilor celor trei gune. De fapt, *Tamas* are culoarea albă, *Rajas* pe cea roşie, iar *Sattva* este neagră. Or, în nuvelă, culorile sînt schimbate, inducînd în eroare, sporind confuzia, într-o lume şi aşa a confuziilor. *Sattva* (adică ţiganca) are culoarea roşie (fata cu părul roşcat), *Tamas* culoarea neagră (fata cu pielea negricioasă), iar *Rajas* e albă (fata cu tenul alb). De fapt, literatura mai aşază întotdeauna un văl peste lucruri şi aşa ascunse, regulă de la care nu se abate nici nuvela de faţă.

Să vedem cum funcţionează cele trei gune şi motivele primei alegeri a profesorului de pian, melancolic, un alt Tristan, cum vom vedea.

Tamas este întunecare şi ignoranţă, depresiune a minţii. Or, momentul în care Gavrilescu intră la ţigănci e dominat de *Tamas*, de amintirea unei tragedii a tinereţii când a pierdut-o pe Hildegard datorită Elsei. Iar Hildegard, este Isolda, *Elsyt*, adică "obiect de contemplare", adică Sinele, *Atman*, *Purusha*. Aşa cum Tristan a pierdut-o pe Isolda, înlocuind-o cu un substitut, o dublură, profesorul nostru a pierdut-o pe Hildegard, pentru Elsa, care poartă doar numele lui Elsyt, e doar aparenţă. Desigur, amintirea ar putea fi apreciată ca nostalgie, ca melancolie, dor metafizic, dacă n-ar fi însoţită de disperarea care nu-l lasă pe profesor să aleagă lucid. Altfel ar fi fost dacă "melancolia" era însoţită de speranţă. Aşadar, stăpînit de *Tamas*, de o amintire dramatică, de trecut, el alege prima dată fata negricioasă, adică *Tamas*, trecutul, întunecarea care-l va stăpîni în continuare. Mai este şi conştiinţa ratării: se vede pe sine, un artist care trebuie să dea meditaţii de pian pentru a supravieţui.

Rajas este acţiunea febrilă, orientată spre viitor, e o tendinţă expansivă, ce ne risipeşte în lumea multiplului, sustrăgîndu-ne permanent de la scopul nostru, găsirea sinelui, care e mereu amînată într-un viitor incert. Ca să vedeţi mai bine cum se manifestă această tendinţă în lume, observaţi că cea mai întinsă împărăţie din lume la vremea cînd scria autorul avea culoarea roşie. Să nu uităm că marxismul (ideologia acestei împărăţii) cerea acţiuni hotărâte în prezent, sacrificînd generaţii întregi, promiţînd un viitor paradisiac. Că insuccesul acestei mentalităţi e clar, o dovedeşte desfăşurarea evenimentelor, acolo unde *Rajas* a atins apogeul, unde iluziile se destramă, ca şi împărăţia roşie ce nu poate fi eternă.

Sattva este tendinţa ascendentă, luminozitate. Atunci când intelectul e plin de *Sattva*, de seninătate şi linişte, poate contempla spiritul, *Atman*, *Purusha*. Sau, în nuvelă, Hildegard. Culoarea reală a gunei *Sattva* este negrul, constituind al doilea motiv al primei alegeri a eroului nostru.

Dar totul e o înşelăciune, simbolismul cromatic fiind schimbat pentru a înşela. Totuşi de ce are *Sattva* culoarea neagră? Pentru că trimite către principiu, *Atman*, nemanifestat. Or, culoarea nemanifestatului este negrul, lipsa de atribute, în cazul nostru de culoare. Sau, cum zice cineva, "întunericul supraluminos". *Atman* nu e negru, neavând calităţi sensibile, deci nefiind descriptibil; e numai simbolizat cu această "culoare". Ca în cazul "găurilor negre", din care nu scapă nici măcar o rază – puncte negre pe bolta strălucitoare.

Să vedem acum care a fost motivaţia celei de-a doua alegeri. În primul rînd, el nu se mai putea concentra în prezent pentru a judeca atent, întrucît aşa cum spune grecoaica la un moment dat, "Şi-a adus aminte de ceva şi s-a pierdut, s-a rătăcit în trecut". În al doilea rând, considera că orice trebuia ales, numai fata cu părul roşu nu. De ce, am văzut. Mai trebuie adăugat că şi în acest caz e vorba de o amăgire, de o substituţie de simboluri pentru a induce în eroare. Profesorul de pian a ales-o pe tînăra cu tenul alb. Or, ea era *Rajas*, mascată însă, camuflată dintr-un motiv pe care îl cunoaştem. Ce a urmat după a doua alegere ştim foarte bine din nou. Prins în joc, Gavrilescu este aruncat în alt timp ca într-o altă existenţă. Este buimăcit, nu se poate împăca cu evidenţa, cu incredibilul.

Hotărât să ceară socoteală ţigăncilor pentru încurcăturile ce i le aduseseră, s-a întors unde au început peregrinările eroului. M-am gîndit deseori ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi fost pus din nou în faţa alegerii. Poate uitase experienţa trecută, poate ar fi făcut opţiunea cuvenită. N-a mai fost însă nevoie. De ce? Fetele dormeau. Adică gunele amorţiseră, intraseră în indistincţie, în nemanifestare, retrăgîndu-se în *Mula-Prakriti*, *Mu-Devi*, "Zeiţa-Rădăcină". Este aici un iz de sfîrşit de lume, de stingere, cînd munţii se strîng şi cerul se desfăşoară ca un caer de lînă. Este momentul eliberării lui *Purusha*, *Atman*, Isolda, Hildegard. Atunci intelectul intră într-o stare de contemplaţie, stare în care îl găsim şi pe profesor în faţa lui Hildegard: "Gavrilescu o privea adînc, concentrat".

Cuvintele lui Mircea Eliade sînt aproape tehnice. Starea de *Samadhi* se obţine prin concentrare = *dharana*. Este momentul trezirii din vis în faţa realităţii ultime. Şi era frumoasă...! Cum spune basmul: "la soare te puteai uita, dar la dînsa ba". Poate de aceea grecoaica îi spusese eroului: "Ar fi fost atît de frumos". Pe profesor, inerţia şi ineditul îl împiedică încă să deosebească visul de realitate şi să se dumirească. Hildegard îl întrebase mai devreme: "E adevărat? Tu încă nu înţelegi? Nu înţelegi ce ţi s-a întîmplat, acuma de curînd? E adevărat că nu înţelegi?". Iar când Gavrilescu se mai dumireşte, adaugă: "Se întîmplă ceva cu mine şi nu ştiu ce. Dacă nu te-aş fi auzit vorbind cu birjarul, aş crede că visez".

Găseşti aici ceva din uimirea omului care, pierzînd numele şi formele sale pieritoare, se descoperă pe sine, dincolo de toate acestea. Pentru cel care crezuse prea mult în ele, se petrece o tragedie. El continuă să fie în iluzie şi cu greu se smulge din ea. "Toţi visăm, spuse Hildegard. Aşa începe. Ca într-un vis". Ca într-un vis... Dar nu mai e vis, ci trezirea în eternul prezent. Pentru a ne ajuta în înţelegerea tainei, autorul mai spune, prin babă, că "nemţoaica", adică Hildegard, "nu adoarme niciodată". Dacă ar adormi principiul, totul ar deveni un haos, o fărădelege, o dezordine. El veghează şi aşteaptă. "De cînd te aştept!", mai spune Hildegard.

Gavrilescu este *aşteptat* şi *ajutat*. El *s-a mîntuit* nu atît prin merit, cît prin har. Dar nu prin har şi prin ajutorul dat de Beatrice ajunge Dante în Paradis? Nu aşa a ajuns el în Empireu, pentru a contempla Divinitatea? Ţinutul suprem ne aşteaptă, iar noi trecem dintr-un vis în altul, luîndu-le drept realităţi...

Viorel ROŞCA

MIRCEA ELIADE ŞI MOMENTUL „CRITERION" (1934-1935) (X)

(urmare din numărul trecut)

4. Spiritualitate şi marxism

Prin *marxism* înţelegând ideologia materialistă (a materialismului dialectic şi istoric) propagată ca luptă de clasă purtată de proletariat (clasa muncitoare), cu scopul de a prelua mijloacele de producţie din mâna burgheziei (clasa exploatatoare), de a o înlătura pe cale revoluţionar-insurecţională şi de a-şi însuşi în mod paradoxal (în acelaşi timp: pentru toţi în mod egal, dar şi în raport cu munca individual-depusă) toate roadele muncii, inclusiv puterea politică, pe baza dictaturii de clasă a proletariatului biruitor – pare interesant să urmărim, la membrii redacţiei *Criterion*, părerile unor adepţi ai ideilor de spiritualitate şi spirit autonom. Problema este, cum am văzut, a disputei sesizabile între „adevărurile spiritului" şi „oamenii vieţii" din „fenomenele prezentului" (în grav „dezacord", la Petru Comarnescu), sau „inteligenţa" şi „datele noi" (în raporturi de tensiune, provocate de presiunea „datelor" asupra „inteligenţei", a principiilor considerate imuabile etc., la Alexandru-Christian Tell).

Aşadar, viaţa încalcă adevărurile spiritului. Reacţia? Mircea Eliade scrie articolul „Reabilitarea Spiritualităţii", tipărit în ultimul număr de apariţie a revistei (an. II, 1935, nr. 6-7, ianuarie-februarie), de asemenea pe prima pagină. În virtutea conţinutului, a titlului şi a locului de frunte în paginile publicaţiei, socotim şi acest material publicistic tot ca pe un *articol-program*, de această dată întru postumitatea revistei şi grupului „Criterion", ca „un sfârşit care începe" (cum ar fi spus C. Noica) şi pe care vor păşi mai departe aceia care dau azi substanţă Generaţiei 27, tratate de noi drept Generaţia Mircea Eliade. Cu atât mai mult cu cât titlul acesta reproduce întocmai pe cel dat de profesorul C. Rădulescu-Motru unui articol al său apărut în *Revista Fundaţiilor Regale*. Or, profesorul Motru era, împreună cu profesorii Nicolae Iorga şi Nae Ionescu, aşa după cum nu oboseşte să sublinieze publicistul Eliade, printre mentorii Generaţiei.

Menţionând cele reamintite de profesorul Rădulescu-Motru în legătură cu „autonomia spiritului", în lumina concluziilor de ultim moment ale „ştiinţei şi filosofiei", şi păstrând textul articolului cu titlu omonim ca document de referinţă, Eliade respinge obiecţia „că a vorbi astăzi, despre spiritualitate ar fi un anacronism", cu sublinierea lămuritoare: „astăzi, când politicul predomină toate formele de viaţă, când «explicaţiile» marxiste circulă şi întunecă inteligenţa pretutindeni", şi adânceşte analiza spiritualităţii în contextul prezentului interbelic: „Din mai multe părţi s-au făcut eforturi pentru a robi spiritualitatea unor cauze exterioare, a deriva orice creaţie spirituală dintr-un joc orb de forţe obscure (materialismul sub toate formele, marxismul, freudismul)". Sprijinit pe rodul numitelor cercetări ştiinţifice, cât şi pe înţelegerea spiritualităţii prin şcoala fenomenologică, constată temeiul afirmării autonomiei spiritului.

Deranjat de ceea ce, în redundanţa ei funcţională, propaganda marxistă, foarte activă în epocă, numea „misionarismul proletariatului", Eliade denunţă aici elementele fundamentale ce separă, principial, „omul nou" în viziunea marxistă de „omul nou" propus de proiecte ontologice spiritualiste, nematerialiste („încercarea ideologilor marxişti de a identifica pe «omul nou» al viitorului cu acel om angajat biruitor în luptele de clasă") şi explică acuzaţiile de „fascism", aduse de „doctrinarii marxişti" taberei susţinătorilor autonomiei spiritului: „Orice atitudine pur spirituală, orice «om nou» căutat şi realizat prin alte mijloace decât acelea ale luptei de clasă – nu este, în ochii acestor ideologi, decât o diversiune burgheză sau «fascistă»".

Am văzut, în nota scrisă de M. Vulcănescu (semnată *M. V.*, în *Criterion*, nr. 2, din 1 noiembrie 1934, p. 6) că revista fusese bănuită de „tendinţe fascizante", aşa cum asociaţia omonimă fusese anterior învinuită „de *bolşevism*, pentru că discuta pe Gide şi Lenin" (desigur, ambele variante dovedindu-se eronate). Citâm, pentru relevanţa ei contextuală, o notă edificatoare din *Criterion*, nr. 5 din 15 decembrie 1934, p. 4, semnată *M. V.*, unde acelaşi Mircea Vulcănescu arată starea degradată a lucrurilor şi raporturile de antipatie existente între confraţii breslei jurnalistice de cultură, aici explicit faţă cu „democraţii" de la *Viaţa românească*: „Apariţia revistei noastre a supărat pe cronicarul anonim al *Vieţii româneşti* (d. Ralea, sau I. Dobridor?). Într-adevăr, în ultimul număr apărut al revistei (Octombrie-Noembrie 1934), acesta – sau aceştia – ne consacră nu mai puţin de patru note, pe trei pagini (104-106), variindu-şi grafica şi stilul, pentru a ne dovedi inutilitatea, prezumpţiozitatea, lipsa de bună-credinţă, lipsa de originalitate, arivismul şi... fascismul. Mărturisim că atunci când ne-am hotărât să scoatem *Criterion*-ul, nu ne-am închipuit că vom izbuti să mulţumim pe toată lumea [...]. Ne-am închipuit, totuşi, că împotrivirile de idei nu implică în chip necesar vulgaritatea şi nici nu exclud buna-credinţă, cuviinţa şi poate chiar stima reciprocă. Socoteam chiar că cel puţin oamenii care se pretind democraţi vor înţelege că fără un mediu onest şi decent de confruntare a ideilor nu poate fi vorba de libertate de păreri, ci numai de manifestări de forţe. Ne-am înşelat! Am dori ca toţi cetitorii noştri să cerceteze paginile din *Viaţa românească* şi – cu colecţia noastră în mână – judecând cinstit, să verifice preţul dezamăgirii".

O notă imediat succesivă celei de mai sus, purtând aceeaşi semnătură, face o necesară specificaţie despre acelaşi atac, etalând ironia superioară a redactorului acestei reveniri, la insistenţele oponenţilor, după răspunsul iniţial (deja prezentat mai sus) publicat în numărul al doilea al revistei: „acest cronicar [face] o sinteză, îmbinând judecăţile lui Andrei Şerbulescu din *Şantier* cu ale lui Oscarlambur de la *Facla*, adică ne socoteşte în acelaşi timp «fascişti», ca cel dintâi, şi «inutili», ca cel din urmă. Altfel, aceiaşi luciditate, aceiaşi eleganţă stilistică şi aceiaşi bună-credinţă! [...] Cronicarul *Vieţii româneşti* scrie că titlul revistei e luat după una americană (care de fapt e englezească şi pe care a aflat-o probabil din penultimul număr al *Vremii*); formatul e furat de la revista răposată; iar ideile sunt luate din văzduh. «Triplă copie». «Cugetătorul voitor de bine» din articolul de început, a cărui referinţă la Kant sare-n ochii oricărui om cu oarecare cultură generală, e pentru acelaşi cronicar o idee «coreografică», în faţa căreia exclamă profund şi subtil: «Care bine? Ce fel de bine? Mister». Nu, hotărât, cronicarul anonim nu poate fi d. Ralea. Ceea ce nu înseamnă că I. Dobridor are talent!".

Mai grav, *imperativul ideologic al materialismului marxist cenzurează gândirea*, fenomen de neacceptat pentru gânditorul individual al trăirii sociale (cum nu poate fi acceptat de nici o democraţie contemporană ce se vrea autentică): „Chiar cei care sunt convinşi de rezultatele ştiinţifice asupra autonomiei spiritualităţii – nu şi le pot însuşi, pentru că un asemenea crez nu ajută întru nimic exaltarea proletariatului", continuă Eliade în „Reabilitarea Spiritualităţii", sesizând lipsa temeiului ştiinţific al ideologiei marxiste, pentru că aceasta contrazicea nu doar cercetarea epistemologică modernă, concluziile şi orientarea gândirii momentului, dar se contrazicea pe sine chiar, ca teorie ce se pretindea „ştiinţifică": „A te păstra în ignoranţă este cea mai gravă depărtare de realitate. Şi această ignoranţă este cu atât mai nescuzabilă, cu cât ea se referă nu la «filosofie», ci de-a dreptul la ştiinţă, adică tocmai la ceea ce era exaltat şi promovat de marxism".

Deoarece în toate domeniile cunoaşterii şi ale creaţiei, prin rezultatele ştiinţifice amintite (şcoala fenomenologică, rezultatele fizicei moderne), spiritul dobândise o nouă valoare, faptul era de natură să îi încurce foarte mult, fireşte, pe ideologii politici, mai cu seamă pe marxişti. Or, constată Eliade, „orice gânditor politic refuză iniţial un primat al spiritului", şi cu atât mai tare o vor face „gânditorii sau luptătorii politici care îşi justifică acţiunea printr-o nouă concepţie a omului, prin icoana unui «om nou» realizat spontan în cadrele societăţii viitoare". Spontan, pentru că ne-spiritualizat, adică fără valoare ontologică, sub-uman.

Între cele două aspecte antagonice ale conceptului – „acest «om nou» pe care îl caută şi experimentează spiritualitatea contemporană", pe de o parte, şi „«omul nou» al societăţii marxiste", pe de altă parte – Mircea Eliade constată şi analizează deosebiri „considerabile" şi caracterizează marxismul cu obişnuita sa argumentaţie erudită, dar degajând, aici, un subtil umor, o ironie ascuţită, de pamfletar în zona înaltă a ideilor, cauză pentru care nici nu coboară la nivelul mundan al sarcasticului cultivat de pamfletarii propriu-zis politici, adică manevra(n)ţi ideologic: „Mai întâi, omul marxismului începe să fie nou în prima jumătate a secolului trecut [secolul al XIX-lea] şi păstrează de atunci toate entuziasmele şi toate superstiţiile care au colaborat la conceperea lui. Au intervenit noi forţe spirituale, s-au deschis alte orizonturi – şi el a rămas acelaşi: abstract, pozitivist, evoluţionist, ateu". Autorul subliniază „facilitatea aproape automată cu care se rezolvă totul şi se confundă toate valorile în gândirea marxistă", stăruind asupra „construcţiei atât de perimate şi de jalnice a omului ei «nou»". Marxiştii, observă Eliade, „numai ei – neagă autonomia acestor realităţi spirituale", declarându-se, prin această atitudine a lor, „anacronici, fără contact cu viaţa imediată", în care se lămuresc problemele: „Şi se lămuresc ştiinţific – probleme de care trebuie să se ţină seama" – şi între acelea realităţile spirituale, autonomia spiritului, negate de marxişti.

(Va urma)

Mihai POSADA

✝ PROF. VASILE HANU

Sâmbătă 10 februarie a. c., la ora 10.30, profesorul Vasile Hanu a trecut la cele veşnice. Aşa cum a trăit: liniştit, discret, interiorizat, rostind arar, ţărăneşte, câte o vorbă, zâmbind vag, cu bunătate, nu se ştie cui, lumii de dincolo ce-l primea fericindu-l, sau lumii pe care-o părăsea, iertând-o.

S-a născut la 29 august 1905 în comuna Cacova (reboteazată astăzi Livezile), din părinţi ţărani, fiind al treilea din nouă fraţi. Cu toate greutăţile Primului Război Mondial, tatăl fiind pe front, în 1916 este înscris la Liceul „Sf. Vasile" din Blaj, pe care îl termină cu calificative de foarte bine şi obţinând o bursă se înscrie la Universitatea în Cluj, al cărei licenţiat, în Litere şi Filozofie, devine în iunie 1928. În faţă i se deschid două căi: una uşoară, conformistă, de acceptare a moralei din societatea acelei vremi, societate care îl ademenea şi care l-ar fi integrat bucuroasă, dacă ar fi făcut compromisurile de rigoare, (era calea lumii vechi), şi o a doua cale, cea aspră, a renunţării la comoditate, la bucuriile succeselor personale, la opulenţă, pentru a urma idealurile mai înalte ale dreptăţii, ale slujirii neamului din care s-a ridicat (era drumul cel nou şi greu: Mişcarea Legionară). Pe această a doua cale a ales-o şi a urmat-o, în ciuda tuturor greutăţilor, adversităţilor, bulversărilor vremii. Şi Dumnezeu l-a ajutat să trăiască neclintit în credinţă 101 ani, cinci luni şi douăsprezece zile, suportând în acest timp toate rigorile păstrării credinţei, urmate fără compromitere şi compromisuri. Asta implica însă: arestări, anchete, lagăre, temniţe, muncă forţată, şi mai apoi, pentru tot restul vieţii, marginalizarea, ca unul ce ţinea să-şi păstreze conştiinţa curată şi gândul neclintit într-o lume a imoralităţii şi versatilităţii. Cărţile scrise în răstimpul avut între furtuni şi prigoane îi rămân mărturie că a fost credincios până la moarte lui Iisus Hristos şi camarazilor săi, de care, în ultimele lui ceasuri, se şi vedea înconjurat.

Cu conştiinţa împăcată a păşit dincolo, ca-n "Ruga de seară" a lui Tudor Arghezi: *... umil, senin şi mulţumit/ Că las în urma mea repaos/ Şi-o foaie nouă de adaos/ La cartea veşnicului mit/ În care visul mi-e strivit/ Ca un vlăstar de mărgărit...*

Un om cât un veac. Primeşte-l Doamne, între şi spre bucuria aleşilor Tăi!

Constantin Iorgulescu

✝ ION (NELU) RUSU

La începutul lunii februarie a acestui an a plecat de la noi, trecând la cele veşnice, la venerabila vârstă de 96 de ani, prietenul şi camaradul nostru de luptă şi de idealuri Ioan Rusu. De o candoare şi puritate sufletească ieşite din comun, a trecut de „cealaltă parte" cu aceeaşi discreţie cu care a trecut şi prin viaţă. În temniţa Aiudului, el era cunoscut ca un om echilibrat şi modest, dar ferm şi principial, atât în relaţiile cu camarazii de suferinţă, cât şi în cele cu administraţia închisorii. Fără emfază şi fără să braveze, nu a făcut nici un compromis, păstrându-se firesc şi fără ostentaţie pe înalta linie morală pe care i-o impunea idealul pentru care lupta şi suferea.

Ion Rusu (Nelu – pentru prieteni şi apropiaţi) s-a născut în prima zi de Crăciun a anului 1911, în comuna transilvăneană Bârlea, de lângă Gherla, jud. Cluj, dintr-o familie de ţărani înstăriţi. A rămas de timpuriu orfan de tată, care s-a prăpădit curând după întoarcerea de pe frontul Primului Război Mondial. Rămasă văduvă cu doi copii, mama sa, o femeie foarte energică, s-a mutat, cu întreaga familie, în Vechiul Regat, la Bucureşti, unde a muncit din greu pentru a-şi creşte odraslele.

Atât cursurile liceale, cât şi pe cele universitare Nelu Rusu le-a urmat în Bucureşti. A absolvit Liceul „Gh. Lazăr", apoi s-a înscris la Facultatea de Drept, luându-şi licenţa în 1938.

Cu Mişcarea Legionară s-a întâlnit în 1933 şi din acel moment i s-a schimbat întreaga viaţă. A devenit „robul" acestui crez şi a biruit biruindu-se pe sine. Mişcării, care l-a modelat sufleteşte şi în care s-a integrat fără rezerve, i-a fost soldat credincios până în ultima clipă a vieţii. A participat cu entuziasm la toate acţiunile acesteia şi a răspuns „Prezent!" ori de câte ori era nevoie de el. A trăit atmosfera formatoare de caractere a taberelor de muncă, a participat la campanii electorale şi a cunoscut de timpuriu rigorile întemniţărilor. A fost arestat pentru prima dată în 1933, apoi în 1938. După evenimentele din ianuarie 1941 a fost arestat şi condamnat la 5 ani temniţă grea, dar în iunie 1941, după începerea războiului împotriva bolşevismului, a cerut şi i s-a admis să meargă pe front. A participat cu „Regimentul 6 Mihai Viteazul" la luptele pentru eliberarea Basarabiei şi la cele pentru cucerirea Odesei. Cînd regimentul cu care luptase s-a întors în ţară pentru refacere, el a fost reîncarcerat la Aiud, pentru a-şi ispăşi restul de pedeapsă. S-a eliberat în 1944 şi până la arestarea din 15 mai 1948 a activat în clandestinitate, îndeplinind mai multe misiuni ce i-au fost încredinţate.

S-a căsătorit în primăvara anului 1948 cu Constanţa Tevechelu, fiica unor refugiaţi din judeţul Durostor, cedat Bulgariei. La sfârşitul lui aprilie s-au cununat civil, urmând ca pe 15 mai să se cunune şi la biserică. A fost însă arestat în noaptea de 14 spre 15 mai, aşa încât cununia religioasă nu a mai avut loc atunci. Mireasa însă, cu toate mizeriile care i s-au făcut, a refuzat să divorţeze şi l-a aşteptat timp de 16 ani. În august 1964, curând după eliberare, cei doi şi-au legat destinele şi în faţa lui Dumnezeu, întemeind astfel, într-un târziu al vieţii, o familie care a fost una model. În 1996, după 32 de ani de căsnicie, soţia sa l-a părăsit totuşi, trecând la cele veşnice. L-a părăsit, dar nu l-a lăsat singur. Blândă şi devotata sa cumnată Mariana (sora soţiei plecate la Domnul) l-a îngrijit şi i-a vegheat cu abnegaţie bătrâneţele şi neputinţele, până în ultimele clipe ale zbuciumatei sale vieţi.

A fost înmormântat în ziua de 4 februarie, alături de credincioasa sa soţie, în Cimitirul „Doamna Ghica" din Bucureşti. Odihnească-se în pace!

Demostene Andronescu

✝ ING. G. FR. CULICA

Am primit trista ştire de la D-na Culica că Dr. Ing. G. Fr. Culica, soţul ei şi dragul nostru camarad, a murit într-un nefericit şi dramatic accident de stradă.

Camaradul Culica a fost şeful studenţilor bucureşteni între septembrie 1940 şi februarie 1941. S-a exilat împreună cu grupul şefilor legionari la "îndemnul" guvernului german, care îşi "luase obligaţia" să ne menţină sub "protecţie", ca "muncitori" invitaţi, şi, de la 20 decembrie 1942, ca prizonieri în lagărul de muncă forţată de la Buchenwald.

După ce Buchenwald-ul a fost bombardat de aviaţia nord-americană, şi s-a produs înfrângerea puterilor Axei, camaradul Culica s-a exilat în Franţa, unde s-a specializat ca inginer, completându-şi studiile şi obţinând cele mai frumoase rezultate la examene, iar apoi făcându-se cunoscut şi apreciat în cercurile profesionale.

Noi am pierdut un compatriot care a făcut onoare patriei noastre, iar Legiunea a pierdut un luptător de înaltă valoare morală şi de mare spiritualitate.

Domnul nostru Iisus Hristos şi Sf. Arhanghel Mihail să-l aibă în pază!

Ovidiu Găină

✝ Acad. VIRGIL CÂNDEA

Într-un for academic în mare măsură descreştinat, în care primează, încîntate de sine, raţiunea laică şi erudiţia ştiinţifică, poliglotul ortodox Virgil Cândea, vrîncean de obîrşie, teolog şi medievist de renume internaţional, din 1990 membru de vază în Adunarea Naţională Bisericească, aducea buna cumpănire a Tradiţiei, de la înălţimea unei înalte conştiinţe româneşti şi europene. Suferind de mai multă vreme, s-a stins în pragul vîrstei de 80 de ani (cît ar fi împlinit luna viitoare). Dincolo de o consistentă operă (de teolog, filosof, istoric al culturii, editor şi traducător poliglot), el lasă în urmă un model de vrednicie intelectuală creştină: cu patru licenţe (Drept, Filosofie, Filologie clasică, Teologie) şi un doctorat (*Filosofia lui Dimitrie Cantemir*, 1970), a fost probabil cel mai învăţat om al generaţiei lui (puse, din nefericire, în condiţii delicate de regimul comunist căruia a trebuit să-i facă faţă, salvgardarea spiritualităţii şi a culturii umaniste impunînd în context o permanentă echilibristică a compromisului, prin care se explică şi funcţia de secretar general al Asociaţiei Culturale „România", pe care răposatul a deţinut-o între 1972 şi 1990). Cariera lui Virgil Cândea – abia din 1992 membru corespondent şi din 1993 membru titular al Academiei Române (care între 1998-2002 l-a avut şi ca vice-preşedinte) – a fost condamnată de vremuri să se acomodeze într-o lungă paranteză, între elanurile pure ale unei tinereţi străluminate de duhul „Rugului Aprins" de la Antim (în 1961-62 a fost chiar arestat şi anchetat pentru „activitate mistică şi subversivă") şi înţelepciunea sobră a unei bătrâneţi de discretă desăvârşire lucrătoare (*cf.*, de pildă, *Omagiu. Virgil Cândea la 75 de ani*, 2 vols., Buc., 2002), în care a adus lui Dumnezeu şi Bisericii neamului servicii pe care istoricul de mîine al culturii creştine româneşti va şti să le decanteze în răspărul cecităţii noastre de azi.

Fie ca Dumnezeu să-l odihnească pe robul său în plinătatea veşnică a Cuvântului.

(R. C.)

DIVINA COMEDIE A LUI DANTE

ÎN NOUA VERSIUNE ROMÂNEASCĂ A LUI RĂZVAN CODRESCU

PURGATORIUL

CÎNTUL II

Aflaţi pe insula pe care se înalţă Muntele Purgatoriului, Dante şi Vergiliu văd venind pe apele întunecate, pe cînd se crăpa de ziuă (a se vedea greoaia alegorie astronomică de la începutul cîntului), un sol ceresc: este îngerul care aduce, peste mare (după o veche legendă locală: de la gura Tibrului), sufletele în Purgatoriu, într-o luntre uşoară, străbătînd apele fără să se afunde deloc în valuri. Printre sufletele nou sosite (între care unele beneficiază de indulgenţele papale din anul 1300, căci altminteri ar fi ajuns în infern, cum dau de înţeles versurile 94-105), Dante îl recunoaşte pe bunul său prieten, muzicianul Casella, cu care stă de vorbă şi pe care îl înduplecă să-i aline, ca pe vremuri, sufletul cu o cîntare. Cîntecul lui Casella (*Amor che nella mente mi ragiona*) îi vrăjeşte pe toţi cei de faţă, făcîndu-i să uite rostul prezenţei lor acolo, stare curmată de intervenţia „moşului" Cato (prezentat în cîntul anterior), care-i dojeneşte pe toţi cu asprime, îndemnîndu-i să-şi urmeze drumul expiator.

Sosirea Îngerului care aduce sufletele în Purgatoriu (gravură de Gustave Doré)

1 Soarele-ajuns era în acea zare
al cărei cerc meridian zenitul
deasupra Rusalimului şi-l are;
4 iar noaptea, cui îi e-n răspăr rotitul,
ieşea din Gange cu Balanţa gata
din mîini să-i cadă-o dată cu sporitul;
7 încît, pe unde stam, împurpurata
ori dalba Aurorei frumuseţi
se gălbejea, dînd vremii scurse plata.
10 Noi tot de-a lungul ţărmului drumeţi,
ne-asemănam cu cei ce calea-şi cată,
zoriţi de gînd, însă la pas înceţi.
13 Şi iată că, precum în zori şi-arată
prin ceţuri Marte sclipătul de jar
spre-apus în jos, pe marea-ntunecată,
16 la fel mi se ivi – vedea-o-aş iar! –
din larguri o lumină iute foarte,
de n-am de-un zbor aidoma habar.
19 O clipă doar uitîndu-mă-ntr-o parte,
spre-a-l iscodi pe domnul meu, şi ea
crescu şi prinse foc mai viu să poarte.
22 De-a dreapta şi de-a stînga-i se vădea
nu ştiu ce alb, iar tot înaintînd,
alt alb şi dedesubt se desluşea.
25 Maestrul meu tăcut-a pînă cînd
din primul alb aripi s-au lămurit,
şi-atunci, cine-i luntraşul cunoscînd,
28 strigă: „Genunchii pleacă-ţi-i smerit!
E îngerul lui Dumnezeu: te-nchină,
căci soli ca el mai ai de întîlnit!
31 Vezi că nevoie n-are ca să vină,
ca oamenii, de vîsle şi vîntrele,
ci are-aripi ce pînă hăt să-l ţină.
34 Vezi cît de drepte-n sus îl poartă ele
şi ia văzduhu-n veşnicele-i pene,
ce nu se trec, ca muritoarea piele".
37 Şi cum venea cu-aripi nepămîntene
divinul zburător tot mai aproape,
orbit plecat-am ale mele gene,
40 la mal abia zărindu-l pe sub pleoape
cum trase zvelta-i luntre ne-ntrecută,
ce nicidecum nu se-afundase-n ape.
43 La pupă sta, cu faţa străbătută
de har, vîslaşul slavei, şi cu el
ducea în luntre duhuri peste-o sută.
46 „Cînd din Egipt ieşit-a Israel",
cîntau acelea toate într-un glas,
urmînd cuvîntul psalmului cu zel.
49 Cruce făcînd asupra lor, s-au tras
buluc pe ţărm, iar el, cum şi venise,
cu zor spre cer de-acolo s-a retras.
52 Mulţimea ce străină se trezise
pe-acel meleag, buimacă-n jur privea,
ca unul ce-ar vedea ce nu gîndise.
55 De pretutindeni ziua o-mpungea
arzîndul soare, cu-ale lui săgeţi,
de care Capricornu-n zări fugea,
58 cînd cei rămaşi pe-acel liman răzleţi
spre noi cătară, aşa grăind: „De ştiţi
spre munte drumul, daţi-ne poveţi".
61 Virgil răspunse: „Voi vă-nchipuiţi
că poate locul noi il ştim mai bine,
dar, ca şi voi, de-abia sîntem sosiţi,
64 pe-o altă cale,-n care nu puţine
ne fură încercările, şi grele,
încît e-o joacă să-nfruntăm ce vine".
67 Ghicind atuncea duhurile-acele,
din răsuflarea mea, că viu m-aţin,
mult se mirară şi păliră ele.
70 Şi cum pe-un sol cu creangă de măslin
năvală dau cei dornici veşti s-audă,
iar de-s striviţi, le pasă prea puţin,
73 la fel în juru-mi se-mbulzi zăludă
acea de duhuri fericite gloată,
uitînd de curăţirea lor prin trudă.
76 Văzui pe unu-naintînd deodată
şi-aşa pornit să-mi dea îmbrăţişare
că ghes simţii să fac la fel îndată.
79 O, umbre vane, simplă arătare!
Trei dăţi la rînd cercai să-l strîng în braţă,
doar pieptul meu simţindu-l în strînsoare!
82 Uimirea, cred, mi se vădea pe faţă,
căci umbra cu-n surîs s-a fost retras;
dar eu, urmînd-o, mi-am făcut-o soaţă.
85 Blajin îmi zise-n pace să o las:
şi-atunci am cunoscut ce duh era,
cerşind să facem, spre-a vorbi, popas.
88Răspunsu-mi-a: „Cum drag m-ai fost cîndva,
cînd trup aveam, şi-acum tot drag îmi pici:
de aceea stau; dar zi-mi de calea ta!".
91 „Casella-al meu, spre-a mă întoarce aici,
cînd scris mi-o fi, fac calea mea de-acum;
dar tu de ce-ai întîrziat - să-mi zici!".
94 Iar el: „Nedreptăţit n-am fost nicicum
de cel ce ia cînd şi pe cine-i place
s-a tot codit să-ngăduie-acest drum,
97 căci voia lui cu rost de sus se face:
dar de trei luni îi ia pe cîţi se-mbie
să vină-aici, şi cu deplină pace.
100 Aşa-mi fu dat, pe-al mării mal, şi mie,
ce zăboveam la-a Tibrului vărsare,
să plec cu el spre-această-mpărăţie.
103 Acum, în zbor, spre gura aceea-şi are
tot zorul, unde iar şi iar se-adună
cîţi de-Aheron au dobîndit scăpare"
106 Şi eu: „De nici o lege mintea bună
şi dulcea ta cîntare nu-ngrădeşte,
ce-n lume m-alina s-aud cum sună,
109 te-ndură iar şi duhu-mi odihneşte,
căci tot umblînd pribeag pe-aici cu mine,
de multa osteneală pătimeşte!".
112 „Iubirea care sfat în mintea-mi ţine",
să cînte-atunci cu dulce glas porni,
de-acea dulceaţă încă-o simt în mine.
115 Maestrul, eu şi cît norod veni
cu el în luntre l-ascultam vrăjiţi,
orice alt gînd părînd a ne fugi.
118 Şi cum şedeam acolo-ncremeniţi,
sorbindu-i cîntul, moşul cuvios
strigă spre noi: „Ce staţi şi leneviţi,
121 voi, suflete uituce de folos?
Grăbiţi spre munte şi-acea coajă care
de Domnul vă desparte – daţi-o jos!".
124 Cum e cînd vin hulubii la mîncare,
de ciugulesc grăunţe sau neghină
şi par neţanţoşi şi-n tihnită stare,
127 dar de se-ntîmplă vreun duşman să vină,
îşi lasă iute hrana nemîncată,
căci altă grijă nu le dă hodină,
130 aşa văzui şi eu sărmana gloată
cum lasă cîntul şi spre coastă-apucă,
asemeni celui ce năuc dă roată.
134 Şi-n pripă fu atunci şi-a noastră ducă.

(În numărul viitor: *Cîntul III*)

DANTE ALIGHIERI
ÎNTRE VIAȚĂ ȘI OPERĂ* (IV)

(Urmare din numărul trecut)

Deja ilustru și precumpănitor preocupat de studiile și scrierile sale, Dante pare tot mai resemnat, după 1313 (mai exact, după fulgerătoarea moarte la Buonconvento a lui Henric VII, survenită în vara acelui an), cu condiția de exilat. Cînd în 1315 i se oferă posibilitatea de a reveni la Florența, dar în condiții inacceptabil de umilitoare (plata unei sume de bani și un fel de cerșire a milei publice în ziua de Sf. Ioan, constînd într-un ceremonial de închinare – așa-numita *offerta* – în fața oficialilor cetății), îi scrie unui „amic florentin" (cleric, după adresare), în probabil cea mai cunoscută dintre epistolele sale, cu o indignare mîndră, dar totuși senină: „Nu e aceasta calea de întoarcere în patrie, Părinte al meu. Dacă însă, de către domnia ta întîi, apoi de către alții, se va găsi altă cale, care să nu fie străină de faima și de cinstea lui Dante [*que fame Dantisque honori non deroget*], pe aceea voi primi-o de bună, cu pași neșovăielnici. Iar dacă, pentru a intra în Florența, nu se află nici una de felul acesta, atunci nu voi mai intra niciodată în Florența. Și de ce aș intra? N-am să văd oare de oriunde chipul soarelui și al stelelor? Oare, fără să fiu silit mai întîi să mă întorc în oraș umilit, înjosit chiar în fața locuitorilor Florenței, nu voi putea oriunde sub cer gîndi foarte dulcile adevăruri? Și nici pîinea n-are să-mi lipsească [*Quippe nec panis deficiet*]" (*Opere minore*, ed. rom. cit., pp. 740-741) **(33)**.

În 1319 este invitat la Ravenna ca oaspete de onoare al lui Guido Novello da Polenta, seniorul locului. Sînt pentru Dante vremuri liniștite și înlesnite, de tîrzie bucurie: e înconjurat de un cerc de admiratori cultivați și fideli, în frunte cu însuși stăpînul cetății, precum și de propria progenitură (feciorii Jacopo și Pietro nu erau nici ei străini de pasiunea literelor, iar mai tîrziu vor scrie comentarii notabile la *Commedia* părintească **(34)** și vor face ei înșiși versuri).

Cu cele mai bune gînduri, cu toată prețuirea și încrederea, nimeni altul decît discipolul și binefăcătorul său, Guido Novello da Polenta, fără să poată bănui cîtuși de puțin grimasa destinului, îl trimite într-o importantă misiune diplomatică la Veneția, ce a fost să fie ultimul lui drum. Era vara anului 1321. Dante avea 56 de ani, era încă în deplină putere și nu și-a dezmințit abilitatea și experiența de negociator, împlinindu-și cu succes misiunea. Dar iată că pe drumul de întoarcere, prin părțile mlăștinoase dinspre Comacchio, l-a lovit necruțătoare malaria, ca și pe nefericitul împărat mort înainte de a-i fi împlinit visul imperial. A ajuns la Ravenna numai ca să zacă pe patul morții. Eforturile disperate de a-l salva ale priceputului medic Fiducio de' Milotti au rămas zadarnice, ca și lacrimile fierbinți ale Antoniei – sora Beatrice – care se va fi rugat toată noaptea cu monahiile în capela mănăstirii. Poetul s-a stins în pragul marelui praznic al Înălțării Sfintei Cruci, în noaptea de 13 spre 14 septembrie 1321, procopsind Ravenna cu cel mai de seamă mormînt al ei.

Boccaccio (*Vita*, XIV) ține să ne încredințeze că a murit spovedit și împărtășit (*secondo la cristiana religione ogni ecclesiastico sacramento umilmente e con divozione ricevuto*). A fost îngropat într-un sarcofag de marmură simplă, în coasta bisericii San Pier Maggiore, zisă apoi a Sfîntului Francisc. Guido Novello da Polenta, care i-a organizat funeralii festive și a ținut cu acel prilej un afectat discurs (*uno ornato e lungo sermone*), intenționa să-i ridice ulterior și un monument funerar pe măsură, dar a pierdut în anul următor cîrma Ravennei și planul nu s-a mai putut realiza. Abia în 1483, la inițiativa și pe cheltuiala lui Bernardo Bembo (tatăl lui Pietro Bembo, scriitorul cardi-nal), ambasador al Veneției la Ravenna, se amenajează un ansamblu mai somptuos, cu un basorelief lucrat de Pietro Lombardo. Construcția în stil neo-clasic care-l adăpostește astăzi datează din 1780.

Începînd încă din 1396, dar mai ales cu Lorenzo de' Medici (1449-1492), florentinii au tot încercat, dornici să repare nedreptatea și ingratitudinea antecesorilor, să-i aducă osemintele la Florența. De teama unui rapt, un frate Santi, în a doua jumătate a secolului al XV-lea, le-a pus într-o raclă și le-a zidit într-un perete al bisericii, astfel că în 1519, cînd s-a obținut dezlegarea papală pentru strămutarea lor în cetatea de pe Arno, nu s-a aflat decît un mormînt gol, cu doar cîteva urme de oase și frunze de laur. Descoperite din întîmplare vreo patru veacuri mai tîrziu (27 mai 1865), rămășițele poetului au fost reașezate în sarcofagul de marmură, unde odihnesc pînă azi. Florentinii i-au ridicat și ei, în 1829, la Santa Croce, un monument comemorativ, vegheat, expiator, de cuvintele pe care Dante însuși le-a închipuit ca întîmpinare solemnă a lui Vergiliu (*Inf.*, IV, 80): *Onorate l'altissimo poeta!*

Note

* Postfața volumului Dante Alighieri, *Divina Comedie. Infernul*, text bilingv, cu versiune românească, note, comentarii, postfață și repere bibliografice de Răzvan Codrescu, proaspăt apărut la Editura Christiana din București. În textul reprodus aici în serial, notele de subsol sînt numerotate în continuarea celor din numărul precedent, păstrîndu-se astfel identitatea lor numerică din volum.

33. Acest refuz demn se pare că a iritat autoritățile florentine, prigoana răsfrîngîndu-se și asupra urmașilor poetului. Abia la două decenii de la moartea lui Dante, fiul Jacopo obține în sfîrșit recuperarea bunurilor părintești confiscate.

34. *Chiose alla Cantica dell' Inferno di Dante Alighieri attribuite a suo figlio Jacopo*, Florența, 1842 (reed. 1915), și *Petri Allagherii super Dantis ipsius genitoris Comoediam Commentarium*, Florența, 1845 (reed. Montecassino, 1865).

DANTE ÎN ROMÂNEȘTE*

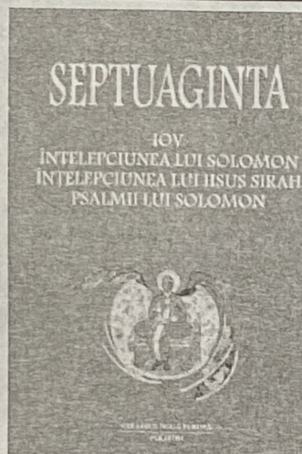
Dante Alighieri, *Divina Comedie. [I.] Infernul*, traducțiune de **Maria P. Chițiu**, Craiova, 1883 (traducere nerimată). Dante Alighieri, *Divina Comedie. II. Purgatoriul*, traducțiune de **Maria P. Chițiu**, Craiova, 1888 (traducere nerimată). Dante Alighieri, *Infernul*, traducere în versuri de **N. Gane**, Editura Librăriei Nouă Iliescu, Grossu & Comp., Iași, 1906. Dante Alighieri, *Divina Comedie. Infernul*, traducere de **G. Coșbuc**, ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz, Editura „Cartea Românească", București, f. a. [1924]. *Cf.* și G. Coșbuc, *Opere, VII. Traduceri, Dante, Divina Comedie, I. Infernul*, ediție critică de Gh. Chivu, prefață și comentarii de Alexandru Duțu, Editura Minerva, București, 1985. Dante Alighieri, *Divina Comedie. Purgatoriul*, traducere de **G. Coșbuc**, ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz, Editura „Cartea Românească", București, f. a. [1927]. Dante Alighieri, *Divina Comedie. Paradisul*, traducere de **G. Coșbuc**, ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz, Editura „Cartea Românească", București, f. a. [1932]. Dante Alighieri, *Infernul*, tradus de **Alexandru Marcu**, ilustrat de Mac Constantinescu, editat de Scrisul Românesc, Craiova, 1932 (traducere în proză). Dante Alighieri, *Purgatoriul*, tradus de **Alexandru Marcu**, ilustrat de Mac Constantinescu, editat de Scrisul Românesc, Craiova, 1933 (traducere în proză). Dante Alighieri, *Paradisul*, tradus de **Alexandru Marcu**, ilustrat de Mac Constantinescu, editat de Scrisul Românesc, Craiova, 1934 (traducere în proză). Dante Alighieri, *Divina Comedie*, în românește de **Eta Boeriu**, note și comentarii de Alexandru Duțu și Titel Pîrvulescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1965 (numeroase reeditări). Dante Alighieri, *Opere minore*, traduceri de **Francisca Băltăceanu, Titus Bărbulescu, Oana Busuioceanu, Virgil Cândea, Petru Creția, Ștefan Aug. Doinaș, Sandu Mihai Lăzărescu, Elena Nasta, Romulus Vulpescu**; comentarii de Oana Busuioceanu, Virgil Cândea, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Duțu; introducere, tabel cronologic și note introductive de Virgil Cândea, Editura Univers, București, 1971. Dante, *Infernul*, interpretare românească, note și un cuvînt înainte de **George Buznea**, Editura Univers, București, 1975. Dante Alighieri, *Divina Comedie*, în românește de **Giuseppe Cifarelli**, ediție îngrijită de Titus Pîrvulescu și prefațată de Alexandru Ciorănescu**, Editura Europa, Craiova***, 1993.

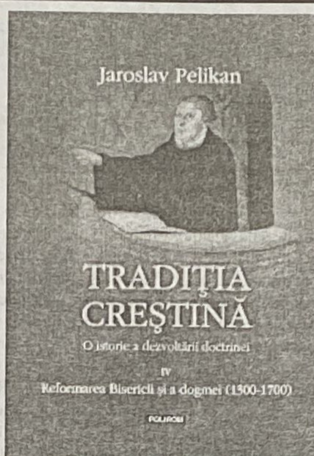
Dante Alighieri, *Divina Comedie. Infernul*, text bilingv, cu versiune românească, note, comentarii, postfață și repere bibliografice de **Răzvan Codrescu**, Editura Christiana, București, 2006.

Note:

* Am avut în vedere aici numai textele intrate în circuitul public prin volume tipărite. Ce a rămas de pe urma uriașei munci a regretatului Marian Papahagi (traducere, note, comentarii, excursuri, liste bibliografice) sper să se regăsească în curînd într-o ediție profesională și cît mai bine răspîndită. Am aflat între timp că fiica acestuia, d-ra Irina Papahagi, continuă traducerea de acolo de unde a lăsat-o tatăl său (*Purgatoriul*, VII). Sînt oarecum la curent și cu versiunea românească la care lucrează de multă vreme d-l George Pruteanu (și care poate fi parțial accesată pe internet), dorindu-i o cît mai grabnică și frumoasă finalizare. E reconfortant să știi că ai tovarăși de drum în vremuri aparent atît de neprielnice și că Dante, ca Dragostea însăși, ne mai poate oricînd tăia calea *in abito leggier di peregrino*...

** Regretatul Alexandru Ciorănescu (1911-1999) tradusese el însuși *Divina Comedie*... în franceză (Lausanne, 1964). Nici italianul (postum) și nici românul (antum) n-au reușit să cucerească publicul limbilor de destinație. Chiar renunțînd la rimă, românul a reușit mai bine, dar trebuie să se țină seama că era un mare profesionist al literaturii, în vreme ce italianul nu era decît un funcționar bancar! *** Orașul Craiova ocupă un loc aparte în destinul românesc al lui Dante. Aici au apărut, în 1883 și 1888, primele „traducțiuni" integrale ale Infernului și Purgatoriului (Maria P. Chițiu); aici au apărut, între 1932 și 1934, cele trei volume ilustrate ale traducerii în proză a lui Alexandru Marcu; aici, la Editura Ramuri, în 1945 sau 1946, a apărut traducerea în versuri a *Infernului* – pe care regret că nu o cunosc direct (preiau îndatorat cele cîteva informații colportate pe internet, în special de către d-l Alexandru Laszlo) – realizată de I. A. Țundrea (medic interbelic mort spre sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, căruia înțeleg că în 1999, la peste o jumătate de veac de la moarte, i-a apărut, prin efortul urmașilor, și traducerea românească integrală a *Divinei Comedii*, dar la... Editura Medicală din București și într-un tiraj „confidențial"); în fine, tot aici avea să apară, la 35 de ani de la moartea traducătorului, versiunea modestă, dar înduioșătoare a sîrguinciosului Cifarelli.

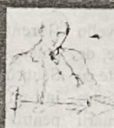

FLORIN MIHĂESCU

SHAKESPEARE şi COMMEDIA MUNDI

T.E. Hulme

Opere filosofice şi poetice

TEMPUS

EDITURA VREMEA

SERGIU GROSSU

M-AM LUPTAT LUPTA CEA BUNĂ

FID

IEROMONAHUL TEOGNOST

PĂRINTELE JUSTIN PÂRVU ŞI BOGĂŢIA UNEI VIEŢI DĂRUITĂ LUI HRISTOS

VOL. I

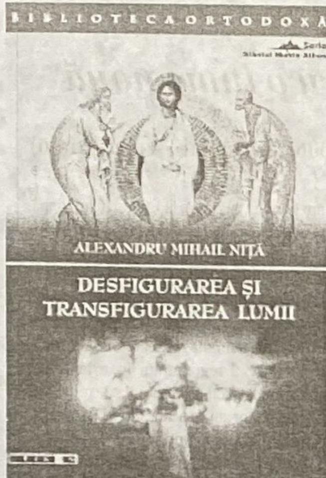

PĂRINTELE MARCU DE LA SIHĂSTRIA

ARIPĂ DE ÎNGER

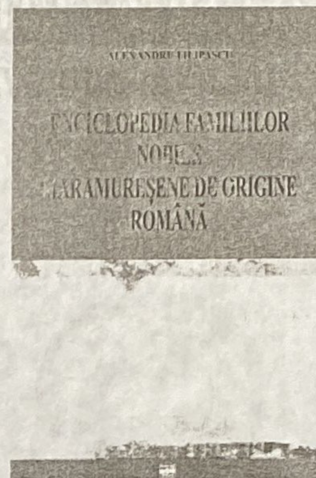

VASILE NETEA

Editura CUVÎNTUL

Fratele athonit Alexandru Mihail Niţă, ucenic al vrednicului de pomenire părinte duhovnic Dionisie Ignat, semnează o carte de lucidă meditaţie creştină asupra "figurărilor" lumii, care se mişcă între *transfigurarea iconică* şi *desfigurarea de tip iconoclast* – prima caracteristică teocentrismului tradiţional, cealaltă definitorie pentru antropocentrismul modern (devenit, în postmodernitate, sumă a tuturor perversiunilor). Este, în fond, o privire ortodoxă asupra devenirii culturale a omului în raport cu aşezarea sa moral-spirituală, semnalîndu-se mai toate primejdiile dezduhovnicirii şi ale luciferismului, dar indicîndu-se şi posibilele "terapeutici" religioase, dintre care cea mai importantă rămîne rugăciunea, după îndemnul apostolic: *"Rugaţi-vă neîncetat!"*, căci numai pe această cale mistică "se ajunge la discernămîntul autentic, verificat prin cunoaşterea trăită a principiilor hristologice".

Cartea e prefaţată de Răzvan Codrescu, care este de părere că prin această "mărturie *eikonică*", "lumină din lumina Athosului" (ce rămîne principalul "far duhovnicesc al Ortodoxiei"), "autorul şi-a găsit editura, dar şi editura [Eikon] şi-a găsit autorul". Însă "marele folos nu va fi nici al editurii, nici al autorului, ci al cititorului care va avea răbdare să străbată aceste pagini şi să mediteze asupra lor – «trestie gînditoare» între *desfigurarea* şi *transfigurarea* unei lumi care poate şi trebuie să redevină spaţiu teandric al comuniunii întru Cuvînt". (Pentru a înţelege coperta, trebuie precizat că atacul nuclear american de la Hiroshima şi Nagasaki a avut loc de ziua Schimbării la Faţă, 6 august, fiind vizate oraşele japoneze cu cel mai mare procent de populaţie creştină…)

La Focşani, sub egida Asociaţiei „Simion Mehedinţi" şi sub îngrijirea profesorului C. Neagu, a apărut, spre sfîrşitul anului trecut, a patra ediţie a cărţii lui Simion Mehedinţi-Soveja (1868-1964) intitulate *Creştinismul românesc. Adaos la Caracterizarea etnografică a poporului român* (ediţia princeps ieşise în 1941, iar după 1989 cartea mai fusese reeditată la Criterion Publishing şi Anastasia). Pe lîngă utilele auxilii editoriale, noua ediţie mai cuprinde şi un studiu introductiv al lui Răzvan Codrescu (nemenţionat, cum ar fi impus uzanţa, pe pagina de titlu) despre „Simion Mehedinţi şi creştinismul românesc", unde este prezentat contextul interbelic în care a apărut cartea şi sînt analizate cele 11 trăsături definitorii prin care marele etnolog şi geograf (fost seminarist) a găsit că se individualizează „creştinismul păduratec" al românilor. Unele observaţii ale autorului (ce s-a întemeiat precumpănitor pe material etno-folcloric din zona Vrancei) par perimate astăzi, dar altele îşi păstrează actualitatea şi provoacă la o mai bună cunoaştere şi asumare a propriei noastre tradiţii, pe linia de continuitate dintre dacismul zamolxian şi noua religie creştină (al căror sincretism popular autohton fusese cîndva botezat de Mircea Eliade drept „creştinism cosmic"). Îndemnul esenţial al cărţii este acela de a ne păstra propriul profil moral-spiritual şi de a ne strădui pentru afirmarea unei decomplexate şi creatoare *ortodoxii româneşti*, îndrituite de simbioza unică pe care ne-a fost dat s-o întruchipăm: cea între moştenirea tracă, latinitate şi Ortodoxie (şi în care se reflectă cel mai bine adevărata noastră „europenitate").

Prin eforturile conjugate ale familiei (în speţă ale fiului său, Gelu Netea, deseori prezent şi în paginile revistei noastre) şi ale Fundaţiei „Vasile Netea", regretatului istoric ardelean (de la a cărei moarte se împlinesc luna aceasta 18 ani) i-a fost editată o nouă carte postumă: *Mureşul superior – vatră de cultură românească* (Editura Cuvîntul, Bucureşti, 2006). Lucrarea este cu precădere de interesul istoricilor şi etnologilor, dar nu-i îndoială că va ajunge şi la inima cititorului transilvănean din părţile locului, care va resimţi un plus de consistenţă prin mai buna sa aşezare într-o frumoasă tradiţie de dăinuire şi creaţie românească, chiar dacă în parte este vorba de ceea ce Lucian Blaga numea „cultura minoră". N-au lipsit însă, mai ales în ultimele două secole, nici destule personalităţi creatoare de „cultură majoră", de la cîţiva reprezentanţi ai Şcolii Ardelene şi pînă la însuşi autorul acestei monografii (istoric de prim rang, membru marcnt al Partidului Naţional-Ţărănesc şi fost deţinut politic sub comunişti: 1952-55 şi 1959-64).

Cartea a fost scrisă „în jurul vârstei de 60 de ani", iar în 1988, deşi „bună de tipar", fusese blocată de cenzura comunistă, care-i reproşa „o prea mare abundenţă de biserici şi mănăstiri, de nume de preoţi, protopopi, episcopi, mitropoliţi şi patriarhi". Răspunsul istoricului a fost ferm şi merită să încheie această scurtă semnalare: „Cum să renunţ la a arăta lupta preoţilor din satele ardelene, în a aprinde şi a întreţine flacăra românismului?! Cine, în afară de ei şi de învăţători, şi-a închinat viaţa propăşirii sentimentelor naţionale, de nestins în inimile ţăranilor?!".

Mai puţin cunoscut astăzi dincolo de cercurile specialiştilor, regretatul Alexandru Filipaşcu, mort la Canal, în prima fază a terorismului roşu, a fost autorul unei prime istorii a Maramureşului (1942), iar acum revine în circuitul curent al culturii noastre ştiinţifice prin excelenta sa lucrare rămasă în manuscris şi intitulată *Enciclopedia familiilor nobile maramureşene de origine română*, în care arată, cum obiectivitate profesională, în ce măsură îndărătul numelor maghiarizate (în diferite contexte istorice) se identifică familii şi personalităţi româneşti de veche descendenţă nobiliară, adesea cu roluri de seamă în viaţa politică, socială şi cultural-religioasă a Maramureşului şi a Transilvaniei în genere.

Scoasă în bune condiţii la Editura Dacia din Cluj-Napoca, enciclopedia este şi generos ilustrată (mai ales cu material heraldic de epocă). De îngrijirea ei pentru tipar s-a ocupat fiica autorului, pictoriţa Livia Piso, cu largul sprijin al soţului său, tenorul Ion Piso. O lucrare ştiinţifică meticulos pregătită pentru tipar de doi mari artişti contemporani: iată un lucru mai puţin obişnuit, dar şi relevnt în perspectiva unei unităţi dinamice a conştiinţei şi culturii naţionale, în răspărul vremurilor de confuzie sterilă pe care le trăim!

Cartea s-a bucurat, luna trecută, de o frumoasă lansare la sediul central al Uniunii Scriitorilor, avîndu-l ca moderator pe publicistul cu veleităţi istorice Valentin Hossu-Longin, iar ca invitaţi mai de seamă (care au şi vorbit numeroasei asistenţe) pe acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici, prof. univ. Ştefan Olteanu şi dr. Mihai Sorin Rădulescu. De „trataţia" invitaţilor (inclusiv cu horincă „de la mama ei") s-a ocupat o mîndră pereche de moroşeni în straie naţionale, întruchipînd parcă în imediat lunga tradiţie a Maramureşului istoric – una dintre cele mai pure expresii ale vredniciei româneşti, la porţile unei Europe căreia îi aparţinem mult mai organic decît îşi închipuie şi ne închipuim în acest tîrziu al istoriei.

Pagini realizate de
Vasile A. Marian

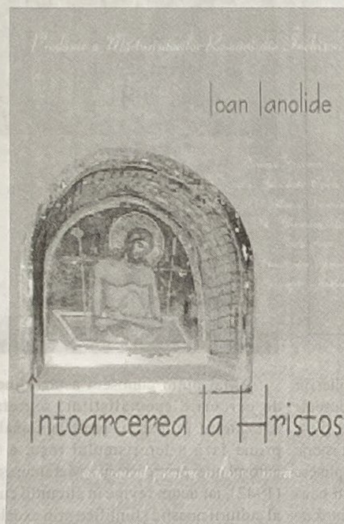

⬅ Doamna Livia Piso acordând un interviu de presă după lansarea *Enciclopediei familiilor nobile maramureşene de origine română*.

O CARTE CUTREMURĂTOARE

Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos. Document pentru o lume nouă*

(Editura Christiana, București, 2006, 534 pagini + 4 planșe foto)

Avem în fața noastră o carte cutremurătoare, folositoare și mărturisitoare, apărută cu supratitlul „Predanie a Mărturisitorilor Români din închisori" și îngrijită de obștea Mănăstirii Diaconești (jud. Bacău), având prefața semnată de către pururea pomenitul și regretatul Părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa, iar postfața de către scriitorul și publicistul creștin Răzvan Codrescu.

Memoriile atât de mișcătoare scrise de cel care mucenicit în pușcăriile gulagului românesc timp de 23 de ani, alături de Valeriu Gafencu („Sfântul închisorilor"), părinții Gheorghe Calciu, Dumitru Marcu, Gherasim Iscu, Constantin Voicescu, Dumitru Stăniloae, Constantin Galeriu, Daniil Sandu Tudor, ori mirenii jertfelnici Mircea Vulcănescu, Radu Gyr, Nichifor Crainic, Constantin Oprișan, Marcel Petrișor, Gheorghe Jimboiu și mulți alții, constituie „o adevărată odisee a spiritului, o introspecție abisală făcută cu multă umilință și finețe, pe care numai un om trecut prin chinurile iadului și ieșit curat pe malul înalt al sfințirii le-a putut primi de la îngerul care l-a vegheat pe toată calea încercărilor", căci acești martiri contemporani au supraviețuit în arena „leilor comuniști" datorită credinței lor nestrămutate în Dumnezeu – Cel Care „toate le poate celui ce crede".

Manuscrisele – cu multe alte hârtii – au fost aduse de cineva, după moartea autorului, puse într-un sac, fără nici o ordine, fără nici o numerotare, încât maicile de la Diaconești, în frunte cu monahia Antuza Diaconu, au avut foarte mult de lucru până ce le-au ordonat și încropit în lucrarea de față, fiind nevoite să se orienteze după titluri, urmărind evenimentele descrise în concordanță cu istoria închisorilor prin care autorul și alți eroi ai memoriilor au trecut. Din toate relatările despre închisori, din toată investigația psihologică a atâtor autori, toți înzestrați cu duhul mărturisitor, cartea aceasta este una dintre cele mai duhovnicești, una dintre cele mai pătrunzătoare, „cea mai în măsură să înțeleagă împreună cu toți sfinții ce este lățimea și lungimea, adâncimea și înălțimea, să cunoască iubirea lui Hristos cea mai presus de cunoștere și să se umple de toată plinătatea lui Dumnezeu (cf. *Efeseni* 3, 18-19)". Părintele Calciu, în „Cuvântul..." său introductiv, mărturisește că „dacă ai îndoieli asupra mântuirii, asupra jertfei sau asupra biruirii vrăjmașului văzut și nevăzut prin puterea credinței și a rugăciunii, dacă te îndoiești de iubirea lui Hristos și de eficiența pocăinței, această carte, acest document duhovnicesc, te va convinge"; și are multă dreptate, căci eroii lucrării acesteia (și ai închisorilor comuniste și politice în general) au căutat, în primul rând, să-și pună în ordine propriile vieți, să înțeleagă și să trăiască experiența comunitară din Biserica primară, să-și șlefuiască – încet, dar sigur – caracterul pentru iubire, jertfă, bunătate și trăirea dragostei comunitare, și asta pentru că toți acești mucenici contemporani „locuind în aceeași celulă, au încercat să facă din spațiul ei o biserică a lui Hristos, dincolo de toate ispitele, piedicile și poticnelile inerente conviețuirii multora la un loc, într-un spațiu impropriu, mizer și insalubru". Și până la urmă lucrarea cu pricina dezvăluie cititorilor „treptele" descoperite de Duhul lui Dumnezeu acestor tineri neștiutori (la început), dar dorind arzător după Dumnezeu: mai întâi, ei constată că omul este mereu atacat de duhurile rele, dar că omul are puterea să le primească ori să le respingă dintru început sau mai târziu, fiindcă aceste duhuri rele îl războiesc pe om, dar cineva care are trezvie poate cunoaște stadiile atacurilor și poate lupta împotriva lor, chiar dacă lupta este complexă și de durată, însă nu imposibilă. Dacă cineva nu este determinat să oprească gândul rău de la început, acesta pătrunde în mintea lui și-i argumentează că nu este chiar atât de rău. Dacă omul acceptă și acest stadiu, gândul devine poftă și-i hrănește mintea, imaginația și simțurile. "Războiul nevăzut" – iată școala *Filocaliei* și a spiritualității răsăritene autentice, pe care acești cultivatori ai Duhului și stăruitori într-ale Rugăciunii și Ascezei au învățat-o acolo unde te așteptai probabil cel mai puțin, adică în temnițele ateismului „roșu"!... Cu alte cuvinte, deprinderea persoanei în lupta duhovnicească, parcurgând toate treptele ascezei creștine, în cadrul războiului nevăzut și văzut în care au fost angrenați acești slujitori ai lui Hristos și iubitori ai aproapelui, duce la o analiză ce „nu putea fi făcută de către acești tineri decât numai prin prezența Duhului Sfânt, Care i-a asistat pe toată durata vieții lor în închisoare".

Drept pentru care „cititorul care se apleca asupra acestei cărți nu o va sfârși fără a fi măcar cutremurat, dacă nu întors spre credință, căci viața lui Valeriu Gafencu și a celorlalți ca el este un model moral și o scară de suire spre cele înalte, o chemare stăruitoare de a ieși măcar pentru o vreme din mlaștina acestei vieți și de a urca spre Soarele Dreptății, spre Răsăritul cel de Sus, Care este Hristos. Oare nu este cutremurător ceea ce spune un tânăr neteolog care și-a asumat suferința și moartea ca pe o curățire și o înviere (căci finalitatea vieții umane nu este moartea, ci învierea)? Și nu vreau ca cititorul de bună-credință să treacă fără atenție peste unele cuvinte rămase de la Gafencu, adevărate file de Filocalie: *Despre curățirea lăuntrică*. Atunci când Valeriu Gafencu se simțea bine, vorbea frumos și cu însuflețire, oprindu-se cu precădere la tema lui preferată, curățirea lăuntrică" – pe care și-a asumat-o în viața sa duhovnicească la modul plenar, din convingere și din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, în pofida tuturor vicisitudinilor pe care le-a traversat din cauza sistemului și a regimului ticăloșit, antihristic.

Lucrarea în sine este un tot grăitor, alcătuită dintr-un șir întreg de evenimente, fapte, momente cruciale, determinante existențial pentru eroii cărții, care, deși s-a urmărit acest lucru, nu au fost niciodată „niște victime", ci întotdeauna vor fi consemnați de către posteritate (ce s-ar cuveni să fie cât mai obiectivă) drept „eroii credinței", purtătorii Duhului dumnezeiesc în iadul lumii acesteia pământești din a doua jumătate a secolului XX.

Este foarte importantă remarca autorului postfeței, scriitorul și editorul Răzvan Codrescu, potrivit căreia „la peste 40 de ani de la lichidarea închisorilor politice comuniste și la peste 16 ani de la prăbușirea vechiului regim, în România nu avem nici un martirologiu oficial și nici un martir creștin anticomunist cinstit după cuviință de Biserica neamului [...], drept pentru care am găsit de cuviință, la Editura Christiana, să ieșim în întâmpinarea ignoranței sau indolenței curente cu o colecție documentară închinată martirajului ortodox din România secolului XX, intitulată «Ortodoxia luptătoare». [...] Dacă volumul de față, atât de înrudit tematic, nu a intrat în colecția respectivă, este numai pentru că a fost altfel structurat. Povestea lui este schițată, în mare, în lămurirea editorială care precede textul regretatului Ioan Ianolide. Lucrată în cea mai mare parte, cu admirabilă și exemplară migală, pe parcursul mai multor ani, la Mănăstirea Diaconești, unde a ajuns după lungi peripeții (împlinindu-se astfel și năzuința autorului dintr-o scurtă însemnare cu caracter testamentar: «Călugării vor fi cei mai îndreptățiți să se pronunțe asupra acestui document»), această carte este fără îndoială una dintre cele mai bune din întreaga literatură a închisorilor. Dar interesul ei nu stă atât în faptele relatate, cât în deschiderea duhovnicească: anecdotica se complinește și se transcende prin adevărate pagini de Filocalie contemporană, relevând cu prisosință că în temnițele comuniste, în jurul lui Valeriu Gafencu, s-a constituit, *mutatis mutandis*, o mișcare spirituală corespunzătoare celei promovate, dincoace de gratii, de gruparea «Rugului Aprins» de la Antim (cumplit lovită la rândul ei de teroarea ateismului oficial al epocii staliniste)".

Nădăjduim, cu autorul postfeței, că documentul de față, unic în felul său la noi, unul al răscumpărării vremurilor prin credință, în care suferința, asceza, viața duhovnicească și cunoașterea mistică calcă îmbinate pe urmele mărturisitorilor din vechime, adică din perioada apostolică, patristică și postpatristică, reamintindu-ne cu litere însângerate că viața creștină și creștinismul „s-a născut din jertfa lui Dumnezeu pentru oameni și a dăinuit prin jertfa oamenilor pentru Dumnezeu", va beneficia și de întreaga atenție a Sfântului Sinod și a Comisiei de Canonizare a Bisericii Ortodoxe Române, "care înainte de a înălța Catedrala Mântuirii Neamului în piatră, are prilejul de a o desăvârși pe cea înălțată în Duh, adăugându-i noi turle de sfințenie..."

În încheiere, vreau să subliniez că lucrarea de față însumează meritul de necontestat al autorului, al editorilor, al Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa, toți demonstrând importanța, rolul, locul și valoarea rememorării istoriei recente, a experienței ascetice și mistice petrecute în locurile cele mai insuportabile și mai inumane, pentru cunoașterea Ortodoxiei, deci a Bisericii. Volumul de față ne reamintește și ne reliefează convingerea că fără comuniune, participare și jertfă creștinismul este o simplă ideologie, lipsită de „Duh și de adevăr". Așadar, Biserica – care este o Instituție divino-umană vie și dinamică – nu reprezintă un muzeu de antichități, de piese istorice și artistice de valoare, ci constituie Muntele Schimbării noastre la față și al nașterii atâtor generații de oameni „din apă, Duh Sfânt și foc", mulți dintre ei, iată, fiind chemați la a îmbrățișa „cununa muceniciei, și deci a sfințeniei". Așadar, cei alungați din turnurile babilonice pot bate la porțile cetății noului Ierusalim, cel bisericesc și ceresc, ce „nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, făclia ei fiind Mielul" (*Apocalipsa* 21, 23).

Lucrarea aceasta, cu alte cuvinte, este una de referință în domeniul istoriei și al spiritualității autentice, care ar trebui să se afle la îndemâna tuturor celor ce cred că Biserica, în sensul cel mai larg al cuvântului (cel de comunitate mistică a tuturor dreptcredincioșilor întru Hristos), este „cetatea pe care nici porțile iadului nu o vor birui".

Drd. Stelian GOMBOȘ

www.punctecardinale.ro
e-mail: redactia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR,
Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L